فهرست

معیار عدالت

(فن جلیل فقهدن)

(ایکی کتابی حاویدر)

اشبو رساله طبعندن مقدم مکتب حقوق شاهانه طلبه سنك منتهی صنفنده تدریس اولنمشدر

اثر خامهٔ
عمر حلمی
من اعضاء جمعیت مجله

معارف نظارت جلیله سنك رخصتیله برنجی دفعه اوله رق بوسنوی حاجی محرم افندینك مطبعه سنده طبع اولنمشدر

امتیازی مؤلفنه عائددر

استانبول فی سنه ۱۳۰۱

معيار العدالة

بسم الله الرحمن الرحيم

حمداً لمن شرع لنا الاحكام وجعل لولى القتيل المظلوم سلطانا ۞ وصلوة وسلاما على من انزلت عليه آيات القصاص والدية معجزة و برهانا ۞ و على آله و اصحابه الذين حكموا بالعدل و بينوا فضائله تبيانا ۞ (و بعد) فيقول احوج الانام الى الالطاف الربانية ۞ عمر الحلمى المأمور بالامور الشرعية للسندات الخاقانية ۞ ابن العالم التقى ۞ والفاضل النقى ۞ مولانا عبدالرحمن القرين آبادى ۞ عليه رحمة الهادى ۞ لما كانت مسائل العقوبات متفرقة فى الكتب الفقهية كالدرر المنثورة ولم يفردها احد بكتاب مضبوط سهل المأخذ وذلك يوجب عسرة المراجعة وقلة الضبط ۞ و يوقع القاصرين فى مزلقة الخطاء والخبط ۞ اردت مع تشتت البال و كثرة الشواغل ۞ ان اجمعها فى رسالة على وجه تنضبط به المسائل ۞ فبذلت مجهودى فى الغوص على فرائد كتب الفقهاء و انتخبت من جواهرها ماهو الراجح والمعتمد ۞ واعرضت عماهو المرجوح والمنتقد ۞ وجعلت ماجمعته من مسائل العقوبات قسمين قسما فى مسائل الجنايات ۞ وقسما فى مسائل الديات ۞ و ذكرت كل قسم على حدة تحت عنوان الكتاب ۞ اتباعا للفقهاء فى منهجهم المستطاب ۞ فسلكت طريقة المجلة

فى ترتيبها باللسان العثمانى ۞ ليعم نفعها كل طالب وقاصد المعانى ۞ فصار المجموع رسالة مضبوطة جميلة ۞ بعون الله وتوفيقاته الجليلة ۞ فسميتها بمعيار العدالة ۞ راجيا من ولى التوفيق والهداية ۞ ان يجعلها خالصة لوجهه الكريم ۞ و باعثة للنفع العميم ۞ فكانت من مآثر عصر السلطان الاكرم ۞ والخاقان الافخم ۞ قطب فلك السلطنة العظمى ۞ ومركز دائرة الخلافة الكبرى ۞ امام الاسلام والمسلمين بالاتفاق ۞ وارث سرير السلطنة بالاستحقاق ۞ جامع الرياستين الدينية والدنيوية ۞ ومروج احكام الشريعة المصطفوية ۞ يحب اهل العلم كيف لا وهو عالم ۞ ويربى اهل الفضل كيف لا وهو فاضل ۞ الا وهو السلطان ابن السلطان السلطان الغازى عبد الحميد خان ۞ اللهم متعنا بطول ايام سلطنته واحفظه بحفظك يا خير الحافظين

كتاب اول

۞ (جنايات حقنده اولوب بر مقدمه ايله اوچ بابى مشتملدر) ۞

مقدمه

۞ (جناياته متعلق بعض اصطلاحات فقهيه بياننده در) ۞

۱ مسئله

جنايات جنايتك جمعيدر جنايت شرعا ممنوع اولان بر فعلك اسميدر كه اول فعل يا انسانك نفسنه و يا اعضاسنه و يا مالنه و يا عرضنه تعلق ايدر فقط جنايت عند الفقها معناى اول وثانيده متعارف اولديغندن بو كتابده ماله وعرضه تعلق ايدن جنايتدن بحث اولنميه جقدر

۲ مسئله

انسانك نفسنه تعلق ايدن جنايته قتل وجنايت فى النفس دينلور

۳ مسئله

انسانك اعضاسنه تعلق ايدن جنايته جرح وقطع وجنايت فيما دون النفس دينلور

٤ مسئله

کندوسندن جنایت صدور ایدن کیمسه‌یه جانی و کندی اوزرینه جنایت وقوعبولان کمسنه‌یه (میمك فتحی وجیمك سكونی ونونك كسری و یانك تشدید وتنوینی ایله) مجنی علیه دینلور

٥ مسئله

قتل * جسددن روحی ازهاق وازاله ایدن برفعل مؤثردن عبارتدر قتل ایدن کیمسه‌یه قاتل وقتل اولنان کمسنه‌یه مقتول وقتیل دینلور

٦ مسئله

(جیمك فتحی ورانك سكونیله) جرح یاره‌لمق (وجیمك ضمیله) جرح یاره معناسنه‌در و بوکا جراحت دخی اطلاق اولنور یاره‌لیان کیمسه‌یه جارح یاره‌لنان کمسنه‌یه مجروح دینلور

٧ مسئله

(میمك ضمی وثانك سكونی وخانك كسریله) جرح مثخن اول جرحه دینور که انکله مجروح اولان کیمسه‌نك یوما و بعض یوم حیاتده قالمسی توهم اولنمیه (جرح مهلك) مجروحك هلاکنه مؤدی اولان جرحدر

٨ مسئله

(شینك فتحی وجیمك تشدیدیله) شج انسانك باش و یوزینی یاره‌لمکدر و بو یاره‌یه شجه دینور

جمعی (شینك كسری وجیمك تخفیفیله) شجاج کلور شج ایدن کیمسه‌یه شاج وشج اولنان کمسنه‌یه مشجوج دینور

٩ مسئله

(آلت جارحه) اجزاء بدنی بربرندن تفریق ایدن شیدن عبارتدر قلیج قمه بچاق اوق مزراق کسکین طاش کسکین اغاج آتش کبی

١٠ مسئله

(قافك كسریله) قصاص قاتلی مقتول مقابلنده قتل ایتمك و یاخود مجروحك تلف ایدیلان عضوی مقابلنده جارحك اکا مماثل اولان عضوینی تلف ایتمکدن عبارتدر و بوکا (قافك وواوك فتحیله) قود دخی دینلور

١١ مسئله

ولایت قصاص قاتلك قصاصنه مالك اولمقدن عبارتدر و بوکا مالك اولان کیمسه‌یه ولی قصاص ومن له القصاص و ولی قتیل دینلور

١٢ مسئله

کندی اوزرینه قصاص واجب اولان قاتله من علیه القصاص ودیت واجب اولان قاتله من علیه الدیه دینلور

١٣ مسئله

غینك ضمی و رانك تشدیدیله (غره) اسقاط ایدیلان جنین میت مقابلنده جانی اوزرینه لازم کلان مالدر

باب اول

(جنایت فی النفس حقنده اولوب یدی فصلی حاویدر)

فصل اول

(قتلك تقسیمی واقسامنك تعریف و بعض احکامی بیاننده‌در)

١٤ مسئله

قتل بش قسمدر

اولکیسی عینك فتحی ومیمك سكونیله (عمد)

ایکنجیسی شینك كسری و بانك سكونیله (شبه عمد)

اوچنجیسی (خطا)

دردنجیسی (خطا مجراسنه جاری)

بشنجیسی (تسبیبا قتل) درکه اکا قتل بسبب دخی دینور

١٥ مسئله

(عمد) اصلا قتلی مشروع اولمیان برانسانی آلات جارحه‌دن بری ایله قصدا قتل ایتمکدر

١٦ مسئله

(شبه عمد) قتلی مشروع اولمیان برآدمی آلات جارحه دن معدود اولمیان برشی ایله قصدا قتل ایتمکدر

مثلا صوپه وتوقاد ایله ضرب ویاخود بغتة اوزرینه صیحه ایدرك برانسانی قتل ایتمك كبی

١٧ مسئله

(خطا) قصده مقرون اولمیه رق خطاء برآدمی قتل ایتمکدن عبارتدر

بو خطا ایکی قسمدر

اولکیسی فاعلك ظننده وقوعبولان خطادر

صید ظنیله برآدمه قورشون آتیلوبده اول آدمك تلف ایدلمسی كبی

ایکنجیسی فاعلك فعلنده وقوعبولان خطادر

برانسانی اولدرمك قصدیله آتلمش اولان قورشون دیکر برشخصه اصابت ایدوبده اوشخصی قتل ایتمسی ویاخود برکیمسه سیلك قصدیله تفنکنی تحریك ایدرکن تفنك انك تحریکندن ناشی قضارا بوشانوب قورشونی خطأ برکسنه یه اصابت ایدوبده انی قتل ایتمسی كبی

بعض کره ظنده خطا ایله فعلده خطا اجتماع ایده بیلور

مثلا صید ظنیله برانسانه آتیلان قورشون دیکر برشخصه اصابت ایدوبده انی قتل ایتمسی كبی

١٨ مسئله

برآدمك ال واایاق كبی اعضاسندن برعضوینی جرح ایتمك قصدیله آتیلان قورشون ویاچکیلان بچاق اول آدمك بشقه برعضوینه اصابتله اول آدم تلف اولسه بوقتل خطا قبیلندن اولمیوب عمد قبیلندن اولور

١٩ مسئله

خطا مجراسنه جاری اولان قتل اختیاری اولمیان برفعل ایله وقوعه کلان قتلدر

برکیمسه حال نومده ایکن دیکر برشخص اوزرینه یقلوبده اوشخصی

تلف ایتمسی ویاخود برکیمسه قضارا یوکسك محلدن برانسان اوزرینه دوشوبده اوانسانی تلف ایتمسی ویاخود برکیمسه نك النده ویا ارقه سنده بولنان براغر نسنه کندوسنك اختیاری اولمیه رق آخر کسنه اوزرینه دوشوبده اوکسنه یی تلف ایتمسی كبی

٢٠ مسئله

تسبیبا قتل برآدمك قتلنه سبب اولمقدر

شویله که برشیئه برآدمك علی جری العاده تلف اولمسنه سبب مفضی اولان برفعلی احداث ایتمکدر

برکیمسه بلا اذن ولی الامر طریق عامده برقویی حفر ایدوبده اورایه قضارا برانسانك دوشه رك تلف اولمسی كبی

٢١ مسئله

قتل عمد قصاصی ایجاب ایدر فقط فصل ثانی وثالثده بیان اولنه جق اسباب واحوالدن ناشی بعض کره قصاص دیته منقلب اولور وبعض کره دخی مجانا ویاخود بدل صلح مقابلی ساقط اولور

٢٢ مسئله

عمددن ماعدا قتلار دیتی موجب اولور

لکن تسبیبا قتلك دیتی موجب اولمسی ایکی شرطله مشروطدر

اولکیسی تعدی یعنی متسببك قتله مفضی اولان فعلی حقسز اوله رق ایشلمش اولمسیدر

بناء علیه متسبب قتله مفضی اولان فعلی حقلی اوله رق ایشلمش اولور ایسه کندویه دیت لازم کلمز (چونکه مجله نك طقسان برنجی ماده سنده بیان اولندیغی وجهله جواز شرعی ضمانه منافیدر

مثلا برکیمسه کندی ملکی اولمیان برمحلده صاحبنك اذنی اولمقسزین برقویی قازوبده اوقویی یه برآدم دوشه رك تلف اولسه اوکیمسه فعل حفرده متعدی اولدیغندن دیت ویرمسی لازم کلور

اما کندی ملکنده قازمش اولدیغی قویی یه برآدم دوشوبده تلف اولسه متعدی اولمدیغندن دیت لازم کلمز

ایکنجیسی متسببك فعلیله قتل فعلی بیننه بشقه بر فعل اختیارینك حیلولت ایتمامسیدر

بناء علیه متسببك فعلی ایله قتل فعلی بیننه بشقه بر فعل اختیاری حیلولت ایدر ایسه او صورتده متسبب اوزرینه دیت لازم کلمز

مثلا بر وجه بالابغیر حق حفر ایداش اولان قویی‌یه بر آدم بیلیه‌رك قضارا دوشوبده تلف اولسه حافره دیت لازم کلور

اما بر آدم بیله‌رك اختیاریله کندوسنی اول قویی‌یه القا ایدوبده تلف اولسه اول آدمك کندی فعل اختیاریسی حیلولت ایتمش اولدیغندن حافره دیت لازم کلمز

کذلك اول قویی‌یه حافرك غیری بر شخص دیکر برآدمی آتوبده مباشرة آنی اتلاف ایلسه اول شخصك فعل اختیاریسی حیلولت ایتدیکی جهتله حافر اوزرینه دیت لازم کلمز بلکه قتلك موجب و مقتضاسی فاعل مباشر اولان اول شخص اوزرینه اجرا اولنور

کذا بر کیمسه منزلنی تعمیر ایتمك ایچون کتوردیکی کراسته‌یی منزلی اوکنده واقع طریق عامه وضع ایتدکدنصکره دیکر بر شخص اول کراسته‌یی وضع اولندیغی محلدن یوارلیوب طریقدن مرور ایدن برآدمه اصابت ایتمکله تلف ایلسه اول شخصك فعل اختیاریسی حیلولت ایتمش اولدیغندن دیت انك اوزرینه لازم کلور

یوقسه کراسته‌یی وضع ایدن کیمسه اوزرینه لازم کلمز

(چونکه مجلهٔ احکام عدلیه‌نك طقسانیجی ماده سنده ذکر اولنان قاعدهٔ فقهیه موجبنجه مباشر یعنی بالذات فاعل ایله متسبب مجتمع اولدقده حکم اول فاعله مضاف قلنور

٢٣ مسئله

شبه عمد صورتیله انسان قتلنی اعتیاد ایدن کیمسه‌نك رأی ولی الامر ایله سیاسة قتلی جائز و مشروعدر

٢٤ مسئله

قتل بسبب مستثنی اوله‌رق قاتلك جمیع اقسامی مقتولك میراث و وصیتندن

قاتلك محروم اولمسنی موجب اولور

فقط قاتل صغیر و یا مجنون و یا معتوه و یاخود فصل رابعده بیان اولنه‌جغی وجهله مکره بولنور ایسه انلر بو حکمدن مستثنادر

٢٥ مسئله

آلت غیر جارحه ایله قصدا وقوعبولان قتلك شبه عمد اوله‌رق دیتی موجب اولمسی جرحه مقارن اولمامق شرطیله مشروطدر

اما جرحه مقارن اولور ایسه او صورتده قتل عمد حکمنده اولوب قصاصی موجب اولور

بناء علیه بر کیمسه دیکر کمسنه‌یی مثلا صوپه ایله من غیر جرح ضرب ایده‌رك قتل ایلسه قاتله دیت لازم کلور

اما صوپه ایله ضرب ایدوبده اول ضرب بدن ناشی مضروبك بر عضوی مجروح اولوب اندن متأثرا وفات ایلسه قاتله قصاص لازم کلور

٢٦ مسئله

بر کیمسه فعل قتلده قاتله اشتراك ایتمیوب انجق حین قتلده مقتولك قوللرینی و یا ایاقلرینی طوتمق کبی بر صورتله قاتله اعانه و فعل قتلی اکا تسهیل ایتسه و یاخود فعل قتلك ایقاعیچون قاتله امر و یاخود انی تشویق و اغرا ایلسه شدیدا تعزیر اولنور

فصل ثانی

(عفو و ابرا و صلح حقنده‌در)

٢٧ مسئله

عفوك رکنی عافینك قصاصدن عفو ایتدم و یا ابرا ایتدم و یاخود قصاصی اسقاط ایتدم و یاهبه ایتدم کبی عفوه دلالت ایدر بر سوز سویلمسیدر

٢٨ مسئله

عافینك مکلف یعنی عاقل و بالغ اولمسی شرطدر

بناء علیه صغیر و مجنون و معتوهك عفوی صحیح دکلدر

٢٩ مسئله

عافینك حق قصاصه مالك اولمسی شرطدر

بناء علیه حق قصاصه مالك اولمیانلرك عفویله قصاص ساقط اولماز
مثلا مقتولك جمله ورثه سی طالب قصاص ایكن كرك اشراف ناسدن
وكرك احاد ناسدن هیچ بر فرد قاتلی عفو ایدوب قصاصی اسقاط
ایده مز

كذلك بر صغیر ویا مجنون ویا معتوه ایچون ثابت اولان قصاصی انلرك
ولی ویا وصیسی عفو ایده مز
ایتمش اولسه صحیح اولماز

٣٠ مسئله

عفوك بعد الوفاة اولمسی شرط دكلدر

بناء علیه عمدا جرح ایدیلان بر كیمسه بالذات كندوسی ویاخود آنك
وفاتندن مقدم ورثه سی جارحی نفسك قصاصندن عفو ایتسه لر صحیح
اولور

بر وجه مشروح عفوك وقوعندن صكره مجروح اول جرحك تأثیرندن
ناشی وفات ایتسه ورثه سی جارحی قصاص ایتدیرمكه ویا اندن دیت
طلب ایتمكه قادر اولهماز

٣١ مسئله

عمدا مقتولك وارثی شخص واحد اولوبده قاتلی قصاصدن عفو ایتسه
قصاص تماما ومجانا ساقط اولور

وارث متعدد اولدیغی صورتده اكر جمله سی بالاتفاق قاتلی قصاصدن
عفو ایدرلر ایسه ینه حكم بو منوال اوزره در

واكر جمله سی اتفاق ایتمیوبده بعضیسی عفو ایدوب سائری عفو ایتمز
ویاخود بعضیسی عفو ایدوبده سائری صغیر ومجنون كبی عفوی جائز اوله
میان اشخاصدن بولنور ایسه اوصورتلرده عفو ایدن بعض ورثه نك
قصاصدن حصه سی مجانا ساقط اولوب سائر ورثه نك قصاصدن

حصه لری دیته منقلب اولور
وشو حالده قاتلك سائر ورثه یه دیتدن حصه لرینی ویرمسی لازم كلور

٣٢ مسئله

من غیر عمد جرح ایدیلان بر كیمسه دم ودیتدن جارحنی ابرا ایدوب
بعده اول جرحدن متأثرا وفات ایتسه نظر اولنور

اكر انك ورثه سی وار ایسه اول ابرا مجروحك ثلث مالندن
معتبر اولور

شویله كه ثلث مالی دیتك تمامنه مساعد ایسه ورثه دیت نامنه جارحدن
نسنه الهماز ثلث مالی دیتك تمامنه مساعد اولمیوبده ورثه دخی ابرایی
مجیز اولماز ایسه اوصورتده دیتك ثلث مساعد اولدیغی مقدارنده ابرا
صحیح اولوب باقیسنی جارحك ورثهٔ مجروحه ویرمسی لازم كلور
واكر مجروحك ورثه سی اولمیوبده تركه سی بیت الماله عائد اولور
ایسه اول حالده ابرا جمیع مالندن معتبر اولوب امین بیت المال دیت
نامیله جارحدن نسنه مطالبه ایده مز

بر وجه بالا مجروح ومتوفی اولان كیمسه نك تركه سی مستغرق بالدیون
اولور ایسه اوصورتده داینلر ابرایی طوتمیوب مجروحك دیتنی جارحدن
الوب قسمت غرمایه ادخال ایده بیلورلر

٣٣ مسئله

بر كیمسه دیكر كمسنه یی كرك عمدا وكرك بغیر عمد جرح ایتدكدنصكره
مجروح جارح ایله بر مقدار مال اوزرینه صلح اولوب بعده اول جرحك
تأثیرندن ناشی مجروح وفات ایتسه نظر اولنور اكر صلح یالكز جرحدن
اوله رق وقوع بولمش ایسه بر وجه محرر مجروحك وفاتیله صلح
باطل اولور

فقط بو صلح باطل اولمسیله برابر عمد صورتنده قصاصك دیته انقلابنی
موجب اولور

بناء علیه بو صورتده مجروحك ورثه سی جارحی قصاص ایتدیره مز

بلکه مجروحك تمام دیتنی جارحدن اله بیلورلر
واكر صلح جرح ایله برابر جرحدن حادث اوله جق نسنه‌دن اولمق اوزره عقد ایدلمش ایسه اوصورتده صلح باطل اولیوب علی حاله قالور
بناء علیه بوصورتده مجروحك ورثه‌سی جارحی قصاص ایتدیرمکه ویاخود اندن دیت المغه قادر اولمازلر
مصالح عنه جنایت لفظیله ذکر اوله‌رق مطلقا جنایتدن اولمق اوزره عقد مصالحه ایدلمش ایسه حکم ینه بومنوال اوزره‌در
یعنی مجروحك متأثرا وفاتیله صلحك صحتنه خلل کلز
بناء علیه مجروحك ورثه‌سی بوصورتده دخی جارحی قصاص ایتدیرمکه ویاخود آندن دیت نامنه نسنه المغه قادر اولمازلر

٣٤ مسئله

بدل صلح کرك دیتدن زائد اولسون وکرك ناقص اولسون هرحالده قصاصدن صلح صحیح اولور

٣٥ مسئله

ولی قصاص کبیر بولندیغی تقدیرجه آز وچوق برمال اوزرینه قاتل ایله قصاصدن صلح اوله بیلور
اما ولی قصاص صغیر بولندیغی تقدیرجه ولی ویا وصیسنك دیتدن ناقص بر بدل اوزرینه قاتل ایله صلح اولمسی صحیح اولماز
بناء علیه صغیر بالغ اولدقده تماما دیتی قاتلدن الور
شوقدر وار که ولی ویا وصی مدعی علیهك انکارینه مقارن تصدی ایلدیکی قتل مدعاسنه بینه‌سی اولمیوبده مدعی علیهك دخی یمین ایده‌جکی معلوم اولور ایسه اوصورتده دیتدن ناقص بر بدل اوزرینه ولی ویا وصینك صلح اولمسی صحیحدر
مجنون ایله معتوه بوحکمده صغیر کبیدر

فصل ثالث

(موجب قصاص وموجب دیت اولان قتلاره دائر بعض مسائل بیاننده‌در)

٣٦ مسئله

قصاص تجزیی قبول ایتمز
بناء علیه ولی قتیل برشخص اولوبده قاتل عامدی قصاصك برجزئندن عفو ایتسه قصاصك کلیسی ساقط اولور
یوقسه قصاصك اوجزئندن ماعداسی دیته منقلب اولماز
مثلا ولی قتیل اولان کیمسه قاتلی قصاصك نصفندن عفو ایتسه قصاصك کلیسی ساقط اولور یوقسه نصفی ساقط اولوب نصف دیکری دیته منقلب اولماز
(مجلهٔ احکام عدلیه‌نك التمش اوجنجی ماده سنده بیان اولندیغی وجهله متجزی اولمیان شیئك بعضی ذکر ایتمك کلنی ذکر ایتمك کبیدر
کذلك ولی قتیل متعدد اولدیغی صورتده انلردن بریسی قاتلی قصاصدن عفو ایتسه ویاخود قاتل ایله قصاصدن برمقدار مال اوزرینه صلح اولسه قصاص ساقط اولوب سائرینك قصاصدن حصه‌سی دیته منقلب اولوب دیتدن حصه‌سنی الور
یوقسه قاتلی قصاص ایتدیره‌مزلر نته‌کیم ٣١ مسئله‌ده بیان اولنمشدر

٣٧ مسئله

قتل عمدده واجب اولان عینا قصاصدر
یوقسه ورثه‌نك طلبنه معلق اوله‌رق لاعلی التعیین قصاص ایله دیتدن بری دکلدر
بناء علیه قاتلك رضاسی اولمقسزین مقتولك ورثه‌سی قصاصه بدل آندن دیت الامزلر
کذا بر کیمسه برقاچ کمسنه‌یی موجب قصاص اولان قتل ایله قتل ایدوبده مقتوللردن برینك ورثه‌سی قاتلی قصاص ایتدرسه دیکر مقتوللرك

وارثلری قاتلك تركه‌سنی قبض ایدن ورثه‌سندن دیت اله مزلر
كذلك قبل القصاص قاتل فوت اولسه ویاخود اجانبدن بر شخص آنی قتل ایلسه تركه‌سندن دیت لازم كلمز

٣٨ مسئله

بر ضربه‌ده عمد ایله خطا اجتماع ایده بیلور

شویله كه بر كیمسه قتل قصدیله تفنكنی دیكر كسنه‌یه اوزرینه انداخت ایدوبده قورشونی آنی جرح ایتدكدنصكره آندن نفوذ ایدوب خطاء آخر شخصه دخی اصابت ایدوب بو وجهله ایكیسنی دخی قتل ایلسه اولكی قتل عمد اولدیغندن قصاصی ایكنجی قتل خطا اولدیغندن دیتی ایجاب ایدر

٣٩ مسئله

بر كیمسه دیكر كسنه‌یی خروجه استطاعتی اولمیان آتش ایچنه آتوبده اول كسنه اول اتشدن چیقه‌میوب محترقا فوت اولسه اتان كسنه‌یه قصاص لازم كلور

٤٠ مسئله

بر كیمسه دیكر كسنه‌یی دریایه القا ایدوبده او كسنه درحال بلا سباحة غرق اولوب وفات ایتسه القا ایدن كیمسه‌یه دیت لازم كلور
فقط بو صورتله انسان قتلنی اعتیاد ایتمش ایسه سیاسة قتلی مشروعدر ٢٣ مسئله‌یه مراجعت اولنه

٤١ مسئله

قصاص شبهه ایله مندری ومندفع اولور

بناء علیه بر كیمسه دیكر كسنه‌یه قانم سكا حلال اولسون بنی قتل ایله دیو امر ایدوبده مأمور دخی آنی قتل ایلسه مأموره قصاص لازم كلیوب دیت لازم كلور
اما قانمی سكا شوقدر غروشه صاتدم بنی قتل ایله دیوبده مأمور دخی آنی قتل ایلسه بو صورتده مأموره قصاص لازم كلور

(بو فقره مجله‌ٔ احكام عدلیه‌نك اللی ایكنجی ماده‌سنده مذكور اولان (برشی باطل اولدقده آنك ضمننده‌كی شیٔ دخی باطل اولور قاعدهٔ فقهیه‌سنك فروعاتندر

٤٢ مسئله

ایكی كیمسه بر شخصی معا ضرب وقتل ایدوب فقط انلردن بری یالكز قتل ایتمش فرض اولنسه انك قتلی قصاصی موجب اولوب دیكرینك قتلی دیتی موجب اولسه او قاتللردن هیچ بریسی قصاص ایتدیرلمز بلكه ایكیسی بیله اول شخصك دیتنی ویررلر
مثلا ایكی كیمسه‌دن بری آلت جارحه ایله دیكری صوپه ایله آخر بر شخصی معا ضرب ایدوب ایكیسنك ضربندن ناشی اول شخص وفات ایتسه او كیمسه‌لردن هیچ برینه قصاص لازم كلیوب مناصفة اول شخصك دیتنی ویررلر
كذلك بر كیمسه‌نك پدر وجدی كبی اصوللندن بریسی شخص آخر له معا او كیمسه‌یی عمدا قتل ایلسه‌لر او قاتللردن هیچ برینك قصاصا قتلی جائز اولمیوب سویا دیت ویرملری لازم كلور
كذا ایكی كیمسه‌دن بری عمدا ودیكری خطأ آخر بر كسنه‌یی معا قتل ایلسه‌لر او قاتللردن هیچ بریسنه قصاص لازم كلیوب بلكه دیت لازم كلور
كذلك بر كیمسه صغیر ویا مجنون ویا معتوه ایله بر شخصی آلت جارحه ایله معا وعمدا قتل ایلسه او كیمسه‌یه قصاص لازم كلیوب نصف دیت لازم كلور نصف دیكری دخی قتلده شریكی اولان صغیر ویا مجنون ویا معتوه اوزرینه لازم كلور

٤٣ مسئله

بر مقتولك من علیه القصاص اولان قاتلی متعدد اولدیغی تقدیرجه ولی قتیل انلردن یالكز برینی مجانا عفو ایتسه ویاخود یالكز بریله قصاصدن بر بدل معین اوزرینه صلح اولسه دیكر قاتلی قصاص ایتدیره بیلور

بروجه محرر یالکز بری حقنده وقوعبولان عفو وصلح دیکری حقنده قصاصك اجراسنه مانع اولهماز

٤٤ مسئله

برکیمسه برقاچ کشی یی موجب قصاص اولان قتل ایله قتل ایدوبده مقتوللردن برینك ورثه‌سی قاتلی قصاصدن عفو ایتسه سائر مقتوللرك ورثه‌لری قاتلی قصاص ایتدیره بیلورلر

٤٥ مسئله

برکیمسه ایکی کشی یی عمدا قتل ایتدکده مقتوللك ایکیسنك دخی ولی ووارثی برشخص اولوبده اوشخص مقتوللردن برینك قصاصندن قاتلی عفو ایتسه دیکر مقتول ایچون قاتلی قصاص ایتدیره‌مز

مثلا برکیمسه دیکر کمسه‌نك ایکی نفر قرنداشنی عمدا قتل ایدوب بعده انلرك حصرا وارثی اولان اول کمسه مقتوللردن برینك قصاصندن قاتلی عفو ایتدکدنصکره دیکر مقتول ایچون اول قاتلی قصاص ایتدیره‌مز

٤٦ مسئله

ایکی کیمسه برشخصی جرح مثخن ایله جرح ایدوبده اول شخص وفات ایتسه نظر اولنور

اکر انلر معا یعنی برآنده جرح ایتمشلر ایسه ایکیسی دخی قاتل اولور

بناء علیه ایکیسنه دخی قصاص لازم کلور

واکر اولا بری جرح ایدوب بعده دیکری جرح ایتمش ایسه قاتل یالکز اولکیسیدر

بناء علیه بوصورتده اولکیسنه قصاص ایکنجیسنه تعزیر شدید وحبس مدید لازم کلور

٤٧ مسئله

ولی قصاصك وفاتیله قصاص ساقط اولماز

بلکه ولایت قصاص انك ورثه سنه انتقال ایدر

شویله که برکیمسه دیکر کمسنه یی عمدا قتل ایدوبده مقتولك حصرا وارثی استیفاء قصاص ایتمکسزین وفات ایتسه ورثه سی انك مقامنه قائم اوله‌رق استیفاء قصاص ایده بیلور

٤٨ مسئله

برکیمسه دیکر کمسنه یی قصدا بریوکسك محلدن اشاغی آتوبده اوکمسنه تلف اولسه نظر اولنور اکر اول محلدن اشاغی دوشن آدمك حیاتده قالمسی عادتا ممکن ایسه اتان کیمسه‌یه دیت لازم کلور

واکر ممکن دکل ایسه قصاص لازم کلور

٤٩ مسئله

برکیمسه دیکر بنه فلان کمسنه یی قتل ایت دیو من غیر اکراه امر ایتمکله مأمور دخی اوکمسنه یی قتل ایلسه نظر اولنور

اکر مأمور کبیر ایسه قتلك موجب ومقتضاسی آنك اوزرینه اجرا اولنور

واکر صغیر ایسه آمره مراجعت اولنمق اوزره صغیرك مالندن دیت ایفاسی لازمکلور

وبو ایکی صورتده آمر تعزیر شدید وحبس مدیده مستحق اولور

٥٠ مسئله

برکیمسه دیکر کمسنه یی ایپ کبی برشی ایله بوغوب هلاك ایلسه دیت لازم کلور

فقط او کیمسه‌نك آدم بوغمق معتادی ایسه سیاسة قتلی مشروعدر (٢٣ مسئله‌یه مراجعت اولنه)

٥١ مسئله

برمکتب خواجه سی ویا برصنعت اوسته‌سی علم ویا صنعت تعلیم ایتمك اوزره کندویه ویرلمش اولان صغیری ولی ویا وصیسنك اذنی اولمقسزین اصلا ضرب ایده‌مز ضرب ایدوبده اندناشی صغیر فوت اولسه اول خواجه ویا اوسته‌یه دیت لازم کلور

لاجل التأدیب صغیری ضرب ایتمك اوزره ولی ویا وصی اذن ویردیکی

صورتده انجق صغیرك ال و اياق كبی ضربی معتاد اولان اعضاسنی
عادت و جهله ضرب ایتمك جائز در بوصورتده صغیر وفات ایتسه
ضاربه دیت لازم كلمز
(زیرا مجلهٔ احكام عدلیه نك طقسانبرنجی ماده سنده بیان اولندیغی
اوزره جواز شرعی ضمانه منافیدر)
واكر ضربی معتاد اولان اعضاسندن بشقه بر یرینه مثلا صغیرك
قولاغی توزینه و یا بوش بوكرینه یومروق و یا دكنك ایله ضرب
و یاخود ضربی معتاد اولان عضوینی فوق العاده ضرب ایدوبده آندن
ناشی صغیر وفات ایتسه ضاربه دیت لازم كلور

٥٢ مسئله

بركیمسه ولو منكوحه سی اولسون جماعه مطیقه اولمیان برصبیه یه جماع
ایدوبده اندنناشی صبیه وفات ایتسه او كیمسه آنك دیتنی ضامن اولور
واكر منكوحه سی ایسه آنك میراثندن دخی محروم اولور

٥٣ مسئله

بركیمسه زوجه سنی یومروق و یا دكنك كبی برشی ایله ضرب
اندن ناشی زوجه متأثرة وفات ایتسه زوج اوزرینه دیت لازم كا[لور]
آنك میراثندن دخی محروم اولور
(٢٤ مسئله یه مراجعت اولنه)

٥٤ مسئله

برصغیری ولی و یا وصیسنك امریله جراح معتاد وجهله ختان ایتدكده
یاره سی تشنج ایدوب صغیر فوت اولسه جراحه نسنه لازم كلمز
اما ختان ایدركن حد معتادی تجاوز ایدوبده اندنناشی صغیر وفات
ایتسه جراح اوزرینه نصف دیت لازم كلور

٥٥ مسئله

بركیمسه نك اذن ورخصتیله اعضاسندن برنده لدی الاقتضا عملیات
جراحیه اجرا اولنوبده متأثرا اول كیمسه وفات ایتسه نظر اولنور

اكر عملیات اجرا ایدن طبیبك طبا خطاسی وحد معتادی تجاوزی
وقوعبولمامش ایسه نسنه لازم كلمز
واكر خطا و یا تجاوز وقوعبولمش ایسه اوصورتده طبیبه اول كیمسه نك
نصف دیتنی ضمان لازم كلور

٥٦ مسئله

براجیر مشترك و یا اجیر خاص مستأجرك صنعی اولمیه رق اثناء عملده تلف
اولسه مستأجر انك دیتنی ضامن اولماز
مثلا برقویجی اجرتله بریسنك خانه سنده قویی قازركن قویی قویجی
اوزرینه یقلوبده آنی تلف ایلسه خانه صاحبی قویجینك دیتنی
ضامن اولماز
كذلك بردولكر اجرتله بریسنك بنا سنده چالیشوركن بنادن دوشوب
تلف اولسه بنا صاحبی آنك دیتنی ضامن اولماز
كذا بركیمسه بر مصلحتنك تسویه سیچون آخر دیاره كوندردیكی
خدمتكاری اثناء راهده قطاع طریق اشقیاسی قتل ایلسه اول كیمسه
آنك دیتنی ضامن اولماز

٥٧ مسئله

بركیمسه نك هلاكنه كندی فعلیله برابر غیرك فعلی سبب اولسه اوغیره
دیتدن حصه لازمكلور
شویله كه مثلا درت كشی معا بیوك بردیرك قالدیرركن قضارا اول
دیرك جمله سنك اللرندن بوشانوب آنلردن برینك اوزرینه دوشمكله
هلاك اولسه اول اوچ كشینك هربری دیتك برر ربعنی و یرر و برر بع
دخی هالكك حصه سنه اصابتله ساقط اولور
كذلك اوچ كشی برقویی حفر ایدركن جمله سنك فعلندنناشی اول قویی
چوكوب آنلردن بریسی التنده قالوب تلف اولسه دیكر ایكی كشینك
هر بری اوزرینه دیتدن برر ثلث لازمكلور
و برثلث دخی تلف اولانك حصه سنه اصابتله هدر اولور

كذا بش كشی برخانه‌نك ابنیه‌سنی نقض ایدرلركن بجمله سنك فعلندن ناشی اول خانه نك سقفی ایچلرندن برینك اوزرینه یقلوب مهدوم وما فوت اولسه دیكر درت كشینك هر برینه برر خمس دیت ویرمك لازم كلور

برخمس دخی فوت اولانك حصه سنه چیقوب هدر اولور

كذلك ایكی كیمسه بر قایغه بنوب كیدرلر ایكن بربریله دوكوشوب قایغی تحریك ایتملریله ایكیسنك صنعندن ناشی قایق دورلمكله آنلردن بری دریایه دوشوب درحال بلا سباحة غرق اولسه دیكری آنك دیتنك نصفنی ضامن اولور

نصف دیكری مغروقك حصه سنه چیقوب هدر اولور

٥٨ مسئله

بر رئیسك سفینه‌سی یلكن ایله یورر ایكن روزكار مشتد اولوب رئیس سفینه‌یی صرفه قادر اولمامغله آنك صنعی اولمیه‌رق سفینه بر قایغه طوقونوب قایق دورلمكله ایچنده بولنانلر دریایه دوشوب غرق اولسه‌لر رئیسه نسنه لازم كلمز

٥٩ مسئله

یوكلی بر حمال طریقده كیدركن ارقه سنده بولنان یوك بر شخص اوزرینه دوشمكله اول شخص فوت اولسه حمال انك دیتنی ضامن اولور

٦٠ مسئله

بر صغیردن صادر اولان جنایتك دیتی كندی مالندن لازم كلور

كندی مالی یوق ایسه حال یسارینه انتظار اولنور

یوقسه اقرباسی اوزرینه لازم كلمز مجنون ایله معتوه بو حكمده صغیر كبیدر

٦١ مسئله

بر كیمسه دیكر كمسنه‌یی عمدا قتل ایدوب بعده عفو ویا صلح ویا مقتول قاتلك فروعندن اولمق ویاخود قاتلك فروعندن بری مقتولك ورثه سندن بولنمق كبی بر سبب ایله قاتلدن قصاص ساقط اولسه بیله قصدا وبغیر

حق آدم قتل ایتمك معصیت عظیمه‌سنی ارتكاب ایتدیكیچون قاتل تعزیره مستحق اولور

كذلك شبه عمد صورتیله انسان قتل ایدن كیمسه ورثهٔ قتیله دیت ویرمسیله برابر تعزیره دخی مستحق اولور

معتادی ایسه سیاسة قتلی جائزدر (٢٣ مسئله‌یه مراجعت اولنه)

فصل رابع

(شروط وكیفیت وولایت قصاص حقنده‌در)

٦٢ مسئله

مقتولك ورثه‌سنك طلب قصاص ایتملری شرطدر

بناء علیه مقتولك ورثه‌سی قصاص طلب ایتمز ایكن قاتل قصاصا قتل اولنه‌مز

٦٣ مسئله

قاتلك مكلف یعنی عاقل وبالغ اولمسی شرطدر

بناء علیه صبی ومجنون ومعتوهدن قتل صادر اولسه بونلر قصاص اولنمق جائز دكلدر

بلكه قصاصه بدل آنلر اوزرینه دیت لازم كلور

كذلك بر مكلفدن قتل عمد صدور ایتدكده لاجل القصاص طرف حاكمدن ولی قتیله تسلیم اولنمزدن مقدم اكا جنون مطبق (یعنی جمیع اوقاتنی مستوعب اولان جنون) عارض اولسه قصاص ساقط اولور قصاصه بدل دیت لازم كلور

اما قاتلك قصاصیله حكم اولنه‌رق لاجل القصاص ولی قتیله تسلیم اولندقدنصكره اكا جنون مطبق عارض اولسه قصاصك اجراسنه مانع اولماز

٦٤ مسئله

جنون غیر مطبق ایله مجنون (یعنی كندویه كاه جنون وكاه افاقت

كلان) كيمسه حال افاقتنده برشخصى عمدا قتل ايلسه ينه حال افاقتنده قصاصيله حكم اولنور

اما حال جنتده قتل ايتمش ايسه قصاص لازم كلميوب ديت لازم كلور

٦٥ مسئله

مقتول قاتلك فرعى يعنى قاتلك اولاد واحفادندن برى اولمامق شرطدر

بناء عليه بركيمسه‌يى ابويندن و ياخود (كرك من قبل الاب وكرك من قبل الام) اجداد وجداتندن بريسى عمدا قتل ايلسه اوقاتلك قصاصا قتلى جائز دكلدر بلكه ورثۀ مقتوله ديت و يرر كندوسيدخى مقتولك وراثتندن محروم اولور (٢٤ مسئله يه مراجعت اولنه)

اما قاتل مقتولك فرعى اولمامق شرط دكلدر

بناء عليه بركيمسه باباو يا اناسنى و يااجداد وجداتندن برينى آلت جارحه ايله عمدا قتل ايلسه اوكيمسه قصاصا قتل اولنور

٦٦ مسئله

مقتولك ورثه‌سى ايچنده قاتلك فرعى اولمامق شرطدر

مثلا بركيمسه دامادينى عمدا قتل ايدوبده مقتولك ورثه‌سى ايچنده قاتلك قزندن متولد برولد بولنسه و ياخود زوجه‌سنى قتل ايدوبده آنك ورثه‌سى ايچنده قاتلك ولدى بولنسه اوقاتل قصاص ايتديريله‌مز بلكه ورثۀ مقتوله ديت ويرر .

٦٧ مسئله

عمدا مقتولك ورثه‌سندن بريسى قبل القصاص فوت اولوبده قاتل اكا وارث اولسه قاتلدن قصاص ساقط اولور

ديكر ورثه‌يه ديتدن حصه‌لرينى ويرر

مثلا بركيمسه لابوين عميسنى عمدا قتل ايدوب مقتولك حصرا وارثى اوغلى ايله قزى قاتلى قصاص ايتديرمك صددنده ايكن مقتولك اوغلى دخى وفات ايدوب قز قرنداشى ايله لابوين عمى زاده‌سى اولان قاتل اكا وارث اولسه قاتلدن قصاص ساقط اولور

ديكر وارثك ديتدن حصه‌سنى ويرمسى لازمكلور

كذلك بركيمسه قاين پدرينى عمدا قتل ايدوبده مقتولك وارثى ايكى نفر اوغليله قاتلك زوجه‌سى اولان قزينه منحصر اولسه ورثۀ مزبوره قاتلى قصاص ايتديرمكسزين مقتولك قزيدخى وفات ايدوب قاتل اكا زوجيت جهتيله وارث اولسه قاتلدن قصاص ساقط اولوب سائر ورثه‌نك ديتدن حصه‌لرينى ويرر

٦٨ مسئله

قبل القصاص ولى قتيل وفات ايدوبده قاتلك فروعندن برى اكا وارث اولسه قاتل حقنده قصاص ديته منقلب اولور قاتلك

مثلا بركيمسه اوغلنك قائن پدرينى عمدا قتل ايدوبده اكا اوغلنك زوجه‌سى اولان قزى وارث اولوبده بعده قبل القصاص قزيدخى وفات ايدوب قاتلك اوغلى اكا وارث اولسه قاتلدن قصاص ساقط اولوب ورثه‌يه ديت ويرمسى لازم كلور

٦٩ مسئله

مقتول قاتلك مملوكى اولمامق شرطدر

بناء عليه بركيمسه آزادسز كوله‌و يا جاريه‌سنى آلت جارحه ايله عمدا قتل ايلسه قاتله قصاص لازم كلمز

بلكه تعزير شديد وحبس مديد لازم كلور

اما آزادلو كوله و ياجاريه‌سنى و ياخود آخرك مملوكى اولان كوله و ياجاريه‌يى بروجه محرر عمدا قتل ايلسه قاتله قصاص لازمكلور

٧٠ مسئله

قاتلك اكراه معتبر ايله مكره اولماسى شرطدر

بناء عليه بركيمسه ديكر كمسنه‌يى آلت جارحه ايله عمدا قتل ايتمك اوزره آخر شخصه اكراه معتبر ايله اكراه واجبار ايدوبده اوشخص اول كمسنه‌يى بروجه محرر عمدا قتل ايلسه قاتله قصاص لازم كلمز بلكه قصاص مجبره لازمكلور

كذلك قاتل اوزرينه ديتك وجوبنده قاتلك اكراه معتبر ايله مكره اولمامسی شرطدر

بناء عليه بركيمسه آخر كمسنه يی موجب ديت اولان قتل ايله قتل ايتمك اوزره اكراه معتبر ايله اكراه واجبار اولنوبده اودخی اوكمسنه يی اولوجهله قتل ايتسه ديت مجبر اوزرينه لازم كلور يوقسه قاتل اوزرينه لازم كلمز

و بوايكی صورتده قاتل مقتولك ميراثندن محروم اولماز ٢٤ مسئله نك فقرهٔ استثنائيه سنه مراجعت اولنه

٧١ مسئله

اكراهك معتبر اولمسی ذكری آتی درت شرطك وجودينه توقف ايدر

اولكيسی اكراهك ملجی اولمسی يعنی قتل نفس و ياقطع عضوو ياالملردن برينه مؤدی اولان ضرب شديد ايله تهديد واخافه اولنمقدر

اما اكراه غير ملجی يعنی مكرهك يالكز غم والمنی موجب اولان حبس وضرب خفيف ايله تهديد ايتمك اكراه معتبر دكلدر

بناء عليه بركيمسه ديكر كمسنه يی موجب قصاص اولان قتل ايله قتل ايتمك اوزره آخر شخصه اكراه غير ملجی ايله اكراه ايدوبده اوشخص دخی اول كمسنه يی بروجه مشروح مكرها قتل ايلسه قصاص قاتله لازم كلور يوقسه اكراه ايدن كيمسه يه لازم كلمز

ايكنجيسی مجبرك تهديدينی ايقاعه مقتدر اولمسيدر

بناء عليه تهديدينی ايقاعه قادر اوليان كيمسه نك اكراهی معتبر دكلدر

اوچنجيسی مكره مكره عليه اولان فعل قتلی ايشلديكی صورتده مجبرك مكره بهی اجرا ايده جكنه مكره عندنده علم وغلبهٔ ظن حاصل اولمسيدر

بناء عليه مجبرك مكره بهی اجرا ايده جكنه مكره عندنده علم وغلبهٔ ظن حاصل اولماز ايسه اكراه معتبر دكلدر

دردنجيسی مكرهك فعل قتلی مجبرك كندی و يا آدمی حضورنده ايشلمسيدر

امامكره فعل قتلی مجبرك و يا آدمنك غيابنده ايشلر ايسه اكراه زائل اولدقدن صكره فعل قتلی كندی رضا واختياريله ايشلمش اوله جغی جهتله بو اكراه معتبر اولميوب موجب قتل قاتل اوزرينه اجرا اولنور

٧٢ مسئله

حين قصاصده مقتولك جمله ورثه سی حاضر بولنمسی شرطدر

بناء عليه مقتولك ورثهٔ كبارندن بری آخر دیارده غائب بولنسه اووارث حاضر اولمدقجه سائر ورثه نك طلبيله قصاص اجرا اولنه مز

(چونكه غائبك حين قصاصده عفو ايتمش بولنمق احتمالی واردر)

٧٣ مسئله

مقتولك وارثلرندن بری صغير بولنسه آنك بلوغنه انتظار اولنميه رق وارث كبيرك طلبيله قصاصك اجراسی جائزدر

(چونكه ٢٨ مسئله ده بيان اولنديغی وجهله صغيرك عفوی صحيح اولماديغندن آنده عفو احتمالی يوقدر)

فقط بوجواز وارث كبير ايله وارث صغير بيننده قرابت اولمق شرطيله مشروطدر

مثلا مقتولك وراثتی اناسی ايله بر ولد صغيرينه منحصر اولسه مقتولك اناسی صغيرك من قبل الاب جده سی اولديغندن صغيرك بلوغنه انتظار ايتميه رك قاتلی قصاص ايتديره بيلور

كذلك مقتولك وراثتی زوجه سيله اول زوجه دن متولد ولد صغيرينه منحصر اولسه زوجهٔ مزبوره صغيرك اناسی بولنديغی جهتله قبل بلوغ الصغير قاتلی قصاص ايتديره بيلور

اما وارث كبير ايله وارث صغير بيننده قرابت اولماديغی تقديرده وارث كبيرك طلبيله قبل بلوغ الصغير قصاصك اجراسی جائز دكلدر

مثلا مقتولك وراثتی زوجه سيله كندودن اول وفات ايدن ديكر

زوجه‌سندن متولد صغیر اوغلنه منحصر اولسه زوجهٔ مزبوره ایله صغیر بیننده قرابت اولمادیغندن صغیر بالغ اولمدقجه قاتلك قصاصی جائز دکلدر

٧٤ مسئله

مقتولك ورثه‌سندن بری آخر دیارده غائب ایکن حاضر اولان سائر ورثه مورثمزی سن آلت جارحه ایله عمدا قتل ایتدك دیو برکیمسه‌دن انکارینه مقارن دعوی واقامهٔ بینه ایلسه‌لر انجق مدعی علیه اوزرینه تهمت قتل ثابت اوله‌رق حبس اولنمسیچون ورثهٔ حاضره‌نك اشبو دعوی و بینه‌لری استماع وقبول و مدعی علیهك قتل ایله متهم اولدیغنه حکم اولنه‌رق محبسه القا اولنور

بوصورتده ورثهٔ حاضره بروجه محرر دعوی واقامهٔ بینه ایتدکدنصکره غائب اولان وارث حاضر اولسه تکرار جمله ورثه دعوی واقامهٔ بینه ایدرك مدعی علیهك قصاصیله حکم اولنمدقجه قصاصك اجراسی جائز اوله‌مز

اما موجب دیت اولان قتلدهٔ مقتولك ورثه‌سندن یالکز بریسی خصم اولوب سائر ورثه غیابنده قاتلدن دیت دعوی ایده بیلور

بعدالثبوت دیتك مجموعی جمله ورثه ایچون حکم اولنور

فقط مدعی اولان وارث دیتدن یالکز کندی حصه‌سنی قبض ایدر سائر ورثه طرفندن قبضه وکالتی اولمادقجه آنلرك حصه‌سنی قبض ایده‌مز

٧٥ مسئله

قاتلك مقتوله شرف وفضیلت وعدد وخلقتجه مساواتی شرط دکلدر بناء علیه اشراف ناسدن اولان قاتل آحاد ناسدن اولان مقتول و یاخود عالم اولان قاتل جاهل اولان مقتول ایچون قصاص اولنور

کذلك ٤٨ مسئله‌ده بیان اولندیغی وجهله معا جرح مثخن ایله جرح ایدرك جمله‌سی قاتل اولان اشخاص متعدده مقتول واحد ایچون قصاص اولنورلر

وکذا تام الاعضا اولان قاتل ناقص الاعضا اولان مقتول ❊ وعاقل اولان قاتل مجنون اولان مقتول ❊ وصحیح اولان قاتل مریض اولان مقتول ❊ وکبیر اولان قاتل صغیر اولان مقتول ❊ وذکوردن اولان قاتل اناثدن اولان مقتول ❊ وحر اولان قاتل غیرك مملوکی اولان مقتول مقابلنده قصاص اولنورلر

٧٦ مسئله

مقتولك عقیب جرحده درحال وفات ایتمسی شرط دکلدر

بناء علیه برکیمسه دیکر شخصی آلت جارحه ایله عمدا جرح ایدوب بعده اوشخص اول جرحك تأثیرندن ناشی برخیلی مدت اسیرفراش اولدقدن صکره اول جرحدن متأثرا وفات ایتسه اوکیمسه قصاص اولنور

٧٧ مسئله

برکیمسه سرخوش اولدیغی حالده دیکر برکسنه‌یی آلت جارحه ایله عمدا قتل ایلسه قصاص اولنور

٧٨ مسئله

قصاص دعواسندن طولایی حضور حاکمده قاتل ایله محاکمه اولمق ایچون ولی قتیلك دیکر کمسنه‌یی وکیل ایتمسی جائز ایسه‌ده قصاصك اجرا اولنه‌جغی محلده کندوسی حاضر اولمیه‌رق غیابنده قصاصك اجرا واستیفاسیچون دیکرینی وکیل ایتمسی جائز دکلدر

شوقدر وارکه ولی قتیل محل قصاصده بالذات حاضر اولوبده کندی حضورنده قاتلی قصاصا قتل ایتمك اوزره آخری توکیل ایتمسی جائزدر

٧٩ مسئله

ولی قتیلك امر وتوکیلی اولمقسزین اجانبدن برکیمسه من علیه القصاص اولان قاتلی آلت جارحه ایله عمدا قتل ایلسه اوکیمسه قصاصا قتل اولنور

موجب دیت اولان قتل ایله قتل ایتدیکی تقدیرده دخی اوکیمسه‌نك ورثهٔ من علیه القصاصه دیت ویرمسی لازم کلور

٨٠ مسئله

قتل عمد بر نهج شرعی ثابت اوله‌رق قاتلك قصاصنه حكم حاكم لاحق اولدقدنصكره جمله ورثه طالب قصاص ایكن قصاصك تأخیر اجراسی جائز دكلدر

(بو مسئله یه دائر ذیل رساله ده بر مخطره تحریر اولنه جقدر)

فقط قصاصیله حكم اولنان قادینك حملی اولدیغی ظاهر اولور ایسه اولحالده اجراء قصاصی وضع حمل ایدنجیه دكین تأخیر اولنور وضع حمادن مقدم قصاصك اجراسی جائز اوله‌مز

كذلك آخر بر كیمسه قاتلك بر عضوینی جرح ایتمسه جراحت التیام پذیر اولنجیه دكین قاتلك قصاصی تأخیر اولنور

٨١ مسئله

قاتل مقتولی نصورتله قتل ایدر ایسه ایتمش بولنسون آنك قصاصی انجق قلیج كبی كسكین بر آلت جارحه ایله بوینی قطع ایدیله‌رك استیفا قلنور

بوندن بشقه برصورتله استیفاء قصاص جائز اوله‌مز

مثلا قاتل مقتولی احراق بالنار ایدرك قتل ایتمش اولسه مقابله‌ٔ قاتل دخی احراق بالنار ایدیله‌رك استیفاء قصاص جائز ومشروع دكلدر

كذلك بر كیمسه دیكر كمسنه‌نك ال واباق و برون وقولاق كبی اعضاسنی كسمك و یاخود كوزلرینی چیقارمق و یاخود دریسنی یوزمك كبی اكا بر معامله‌ٔ وحشیه اجرا ایدرك قتل ایتمش اولسه حین قصاصده قاتله دخی او معامله‌ٔ وحشیه‌نك اجراسی جائز ومشروع دكلدر

ولی قتیل بالاده بیان اولنان صورتدن غیری نامشروع برصورتله استیفاء قصاص ایتمك استرایسه حاكم طرفندن منع اولنور ایتمش بولنور ایسه تعزیر اولنور

٨٢ مسئله

ولی قصاص قاتلی بالذات قتل ایدرك استیفاء قصاص ایلر

و یاخود كندی حضورنده قاتلی قصاصا قتل ایتمك اوزره آخره امر ایدوب بالنیابه مأموره قتل ایتدیرر (٧٨ مسئله نك فقرهٔ اخیره سنه مراجعت اولنه)

٨٣ مسئله

كرك اصحاب فرائضدن وكرك عصباتدن وكرك ذوی الارحامدن قتیلك بالفعل وراثتنه نائل اولان اقرباسی ولی قتیل اولوب قاتلی قصاص ایتدیره بیلور

٨٤ مسئله

ذات حضرت پادشاهی ولیسی اولمیانلرك ولیسیدر

بناء علیه مقتولك مسئلهٔ آنفه‌ده ذكر اولنان صنوف ثلثه‌دن اصلا وارثی اولمادیغی تقدیرجه ذات حضرت پادشاهی مقتولك ولیسی اولوب استیفاء قصاص بیوررلر

بو صورتده قاتلك عفوی مصلحت عامه ملاحظهٔ عادله‌سنه مغایر اولدیغی جهتله جائز اوله‌مز

فقط ذات حضرت پادشاهی قصاصه بدل قاتلك رضاسیله بیت المال ایچون دیتدن دون اولمامق اوزره قاتلدن برمقدار مال انوب قصاصدن آنی اطلاق بیورملری جائزدر

٨٥ مسئله

وصی مختار ووصی منصوب وموصی له ومقرله بالنسب ولی قصاص اوله‌مز

بناء علیه بونلردن هیچ بری قاتلی قصاص ایتدیره‌مز

٨٦ مسئله

ولایت قصاص صغیره منحصر بولندیغی تقدیرجه صغیرك والیسی یعنی باباسی وار ایسه باباسی یوغیسه باباسنك باباسی ولایتی وجهله صغیر طرفندن قاتلی قصاص ایتدیره بیلور

صغیرك سائر اقرباسی و یا وصیسی صغیر طرفندن قاتلی قصاص ایتدیره‌مز

فقط كرك ولى وكرك وصى ديتدن دون اولميان بر بدل مقابلنده قصاصدن قاتل ايله صغير ايچون صلح اوله بيلور (٣٥ مسئله يه مراجعت اولنه)

٨٧ مسئله

زوجه سندن ماعدا وارثى اولميان مقتولك زوجه سى وزوجندن بشقه وارثى اولميان مقتوله نك زوجى قاتلى قصاص ايتديره بيلور

امين بيت المالك حضور وموافقتى شرط دكلدر

فصل خامس

(دعوى واقرار وشهادت وامضاء قضا حقنده در)

٨٨ مسئله

ولى قتيل بر كيمسه دن سن مورثمى آلت جارحه ايله عمدا قتل ايتدك ديو دعوى ايتدكده لدى الاستنطاق مدعى عليه عمد وآلت قتلى ذكر و بيان ايتميه رك قتل مطلق اقرار ايلسه و لى قتيل طالب اولديغى حالده او كيمسه اوزرينه ديتله حكم اولنور

٨٩ مسئله

ولى قتيل بر كيمسه دن فلان زمانده سن مورثمى قتل ايتدك ديو دعوى ايتدكده آخر بر شخص ظهور ايدوب مورثكى او كيمسه قتل ايتمدى بن قتل ايتدم ديو اقرار ايلسه نظر اولنور

اكر ولى قتيل مقرى اقرارنده تصديق ايدرايسه مدعى عليه ولى قتيلك دعواسندن برى اولور

اقرار مذكوره بناء قتلك موجبى مقر اوزرينه حكم اولنور

واكر ولى قتيل مقرى اقرارنده تصديق ايتمز ايسه اقرار مذكور لغو اولوب مدعى عليه ولى قتيلك دعواسندن برى اولماز

بناء عليه ولى قتيل دعواسنى بالبينه اثبات ايتديكى حالده ايجابى وجهله مدعى عليه اوزرينه حكم اولنور

٩٠ مسئله

بر كيمسه مجروح اولدقده بنم جارحم فلان كمسنه دكلدر ديو اشهاد ايتدكدنصكره اول جرحدن متأثرا وفات ايدوبده مجروحى اول كمسنه نك جرح ايلديكى عند الناس وعند الحاكم معروف ايسه بو اشهاد معتبر دكلدر

بناء عليه بو صورتده مجروحك ورثه سى جرحك موجبنى اول كمسنه دن دعوى ايده بيلور

واكر مجروحى اول كمسنه نك جرح ايلديكى معروف دكلسه او صورتده اشهاد معتبر در

بناء عليه مجروحك ورثه سى جرح مذكوردن طولايى اول كمسنه دن نسنه دعوى ايده مزلر

ايتمش اولسه لر حاكم استماع ايتمز

٩١ مسئله

بر كيمسه مجروح اولدقده بنى فلان آدم جرح ايتدى ديدكدنصكره او جرحدن متأثرا وفات ايتسه ورثه سى جرحى اول آدمدن غيرى بر كمسنه دن دعوى ايلسه لر مسموع اولماز

ورثه اول آدمدن انكارينه مقارن دعوى ايتدكلرى تقديرجه بينه يه محتاجدر

مجروحك قول مجردينه بناء اول آدمك جارح اولديغنه حكم اولنه مز

٩٢ مسئله

بر كيمسه ديكر كمسنه يى جرح ايدوب بعده اول كيمسه يه برأ تام كلوب بر مدت سالما كزدكدنصكره وفات ايتسه ورثه سى جارح كمسنك جرحندن وفات ايتمش اوله ديو اول كيمسه دن ديت دعوى ايتسه لر مسموع اولماز (چونكه مجله نك ٧٤ ماده سنده بيان اولنديغى وجهله توهمه اعتبار يوقدر

٩٣ مسئله

بر کیمسه دیکر کمسنه‌یی جرح ایدوب بعده بر مدت مرورنده اول کمسنه وفات ایتسه ورثه‌سی سنك جرحندن متأثرا وفات ایتدی دیو جارحدن دعوی و جارح دخی اول جرحدن کندو یه برأتام حاصل اولوب بر مدت سالما کزدکدنصکره وفات ایتدی دیو دعوی ایدوب طرفیندن هر بری مدعاسنه بینه اقامت ایتمك استسه جارحك بینه‌سی ترجیح اولنور

٩٤ مسئله

بر مقتولك وارثی اولمق اوزره قرنداشی قاتل عامدی قصاص ایتدرمك استدکده قاتل مقتولك آخر دیارده اوغلی اولوب ولایت قصاص اکا عائددر دیو دعوی وقرنداشی بندن غیری مقتولك وارثی اولمیوب ولایت قصاص بکا عائددر دیو دعوی ایدوب طرفیندن هر بری مدعاسنه اقامهٔ بینه ایتمك استسه قاتلك بینه‌سی ترجیح ایدیلور

٩٥ مسئله

بر مقتولك ولیسی دیکر کیمسه‌دن سن مورثمی فلان شخص ایله معا وعمدا جرح شخن ایله جرح ایدرك قتل ایتمشیدك دیو اول کیمسه‌نك انکارینه مقارن دعوی ایدوب لکن اول شخص حین دعواده آخر دیارده غائب بولنسه آنك غیابنده مدعینك دعوی وبینه‌سی استماع واول کیمسه‌نك قصاصیله حکم اولنه‌رق قصاص اولنه بیلور بعده اول شخص حاضر اولدقده آنك یوزینه تکرار دعوی واقامهٔ بینه اولنمدقجه آنك قصاصیله حکم اولنه‌ماز

٩٦ مسئله

ولی قتیل بر کیمسه‌دن انکارینه مقارن موجب قصاص اولان قتل ادعا ایدوب بده مدعاسنی بالبینه اثباتدن اظهار عجز ایتدیکی صورتده مدعینك طلبیله مدعی علیهه یمین تکلیف اولنور

مدعی علیه یمین ایدر ایسه ولی قتیلك دعواسندن بری اولور یمیندن نکول ایدر ایسه قصاصیله حکم اولنه‌مز

بلکه یمین و یاقتلی اقرار ایدنجیه دکین محبسده ابقا اولنور

اما موجب دیت اولان قتل دعواسنده کندو یه یمین تکلیف اولنان مدعی علیه یمیندن نکول ایتدیکی تقدیرجه دیتله حکم اولنور

٩٧ مسئله

اقرار حجت قاصره‌در یعنی مقرك یالکز کندی علیهنده معتبر اولوب دیکرك علیهنده معتبر اولماز

بناء علیه بر کیمسه فلان شخص ایله برابر فلان آدمی قتل ایتدك دیو اقرار ایدوب لکن اول شخص استنطاق اولندقده قتلی انکار ایدوب بده ایکیسنك برابر قتل ایلدیکی بینه ایله ثابت اولمادیغی تقدیرجه مجرد اول کیمسه‌نك بر وجه محرر وقوع بولان اقرارینه بناء موجب قتل اول شخص اوزرینه اجرا اولنه‌مز

٩٨ مسئله

شاهدلرك زمان ومکان وآلت قتلده اتفاقلری شهادتك قبولنده شرطدر بناء علیه قتله شهادت ایدن شاهدلر بونلرك برنده اختلاف ایتسه‌لر شهادتلری قبول اولنماز

مثلا شاهدلردن بریسی جمعه کونی قتل ایتدی دیکری جمعه ایرتسی کونی قتل ایتدی ویاخود شاهدلردن بریسی اسکدارده قتل ایتدی دیکری قاضی‌قریه سنده قتل ایتدی ویاخود شاهدلردن بری قلیج ایله قتل ایتدی دیکری قما ایله قتل ایتدی دیو یکدیکره مخالف اوله‌رق اداء شهادت ایلسه‌لر شهادتلری قبول اولنماز

کذلك قتله شهادت ایدن شاهدلردن بری آلت قتلی تعیین ایدوب دیکری آلت قتلی بیلم دیسه شهادتلری قبول اولنماز

اما شاهدلرك ایکیسیدخی آلت قتلی بیان ایتمیه‌رك قتل مطلقه شهادت ایلسه قبول اولنه‌رق دیتله حکم اولنور

٩٩ مسئله

شاهدلردن بریسی فعل قتله دیکری اقرار قتله شهادت ایلسه‌لر قبول اولنماز

اما شاهدلرك ایكیسی دخی قتلی اقراره شهادت ایلسه‌لر اوصورتده شهادتلری قبول اولنور

١٠٠ مسئله

بركیمسه فعل قتلی رأی العین مشاهده ایتمدكجه قتله شهادت ایتمسی اصلا جائز ومشروع دكلدر

بناء علیه قتل حقنده سماعله وقوعبولان شهادت قبول اولنمز

شویله كه شاهدلر فلان كیمسه‌نك فلان شخصی قتل ایتدیكنی رأی العین مشاهده ایتمدك ولكن ناسدن اولوجهله ایشتدك دیو قتله سماعله شهادت ایلسه‌لر قبول اولنماز

١٠١ مسئله

موجب قصاص اولان قتل حقنده اصلا قادینلرك شهادتی جائز دكلدر

اما موجب دیت اولان قتل حقنده برار كك ایكی قادینك و رجالك مطلع اوله‌میه‌جغی محلده یالكز قادینلرك شهادتلری قبول اولنور

نته‌كیم مجله‌نك بیك التیوزسكسان بشنجی ماده‌سنده بیان اولنمشدر

١٠٢ مسئله

موجب قصاص اولان قتله شهادت ایدن ایكی شاهددن هر بری بعد اجراء القصاص شهادتلرندن رجوع ایتسه‌لر قصاصا قتل اولنان كیمسه‌نك نصفیت اوزره دیتنی ضامن اولورلر

١٠٣ مسئله

قصاصده امضاء قضا یعنی حكم واقعی انفاذ واجرا ایلك تتمهٔ قضادندر

شویله كه قاتل لاجل القصاص ولی قتیله تسلیم اولنه‌رق حكم واقع انفاذ واجرا ایدلمدكجه قصاص ایله حكم اولنمامش كبیدر

بناء علیه قاتلك قصاصیله حكم ایدن حاكمك قبل الانفاذ عزل ویا وفاتی وقوعبولدیغی تقدیرجه حاكم لاحق تكرار اجرای محاكمه واستماع بینه ایتمدكجه اول حكمی انفاذ واجرا ایده‌مز

كذلك قتل عمده شهادت ایدن شاهدلر بعد الحكم قبل الامضا شهادتلرندن

رجوع ایتسه‌لر ویاخود شاهدلره عمی وجنون كبی مانع شهادت برحال عارض اولسه ارتق حكم واقع انفاذ واجرا ایدیله‌مز بلكه دیكر بینه اقامه اولنه‌رق یكیدن حكمه محتاجدر

(استطراد)

١٠٤ مسئله

قصاص حقنده شهادة علی الشهادة وكتاب القاضی الی القاضی قبول اولنه‌رق حكم ایتمك جائز دكلدر

١٠٥ مسئله

قصاصه متعلق دعوالرده تحكیم جائز دكلدر

بناء علیه برقصاص دعواسنده طرفین رضالریله بركیمسه‌یی حكم نصب ایدوبده او كیمسه دخی قصاص ایله حكم ایلسه حكمی نافذ دكلدر بلكه قصاصده طرف سلطاندن منصوب حاكمك حكم ایتمسی لازمدر

فصل سادس

(حائط مائل وجنایت حیوان حقنده‌در)

١٠٦ مسئله

بركیمسه‌نك دیواری دیكر كمسنه‌نك اوزرینه ییقلوب انی تلف ایتسه دیوار صاحبنه دیت لازم كلمز

فقط اوله‌جه اول دیوار مائل انهدام اولوبده تلف نفس ایتمك احتمالی غالب اولمغله انك صاحبنه دیكر برشخص دیواریكی نقض ایت دیو تقدم (یعنی مضرت ملحوظه‌نك دفع وازاله‌سیچون اوله‌جه توصیه وتنبیه) ایدوبده دیواری نقض ایده‌جك قدر مدت مرور ایدوب نقض ایتمامش ایسه اول حالده دیت لازم كلور

تقدمك كیفیتی بروجه آتی بیان اولنور

شویله كه بركیمسه‌نك دیواری مائل انهدام اولدقده دیكر كمسنه آنك صاحبنه خطاب ایدرك سنك بو دیوارك انهدامه یوز طوتمش ویاخود

تهلكه لی وقوره قنج برحاله کلش یقلوبده برشی تلف ایتمسون آنی نقض
ایت مأ آنده بر سوز سویلکدر

یالکز دیواری نقض ایت ویاخود لایق اولان سن بو دیواری نقض
ایتملیسین کبی سوزلر تقدم عد اولنماز

١٠٧ مسئله

تقدمك حاکم معرفتیله ویاخود شهود مواجهه سنده اولمسی شرط
دکلدر

فقط ایلروده حائط مائلك انهدامیله تلف وقوعنده صاحبنك تقدمی
انکار ایتمك احتماله مبنی حین تقدمده اعلان واشهاد اولنور

١٠٨ مسئله

تقدم ایدن شخصك حق تقدم اصحابندن اولمسی دیتك لزومنده
شرطدر

شویله که اول دیوار اکر اتصالنده اولان خانه اوزرینه میل ایدرك
یقیلوبده اول خانه سکاننده برینی تلف ایتمش ایسه تقدم وتنبیه ایدن
شخص اول خانه سکاننده اولملیدر

خارجدن بشقه سنك تقدم وتنبیهی فائده ویرمز

واکر طریق خاص اوزرینه میل ایدرك یقلوبده اول طریقدن حق
مروری اولنلردن برینی تلف ایتمش ایسه تقدم وتنبیه ایدن شخص
اول طریقدن حق مروری اولان کساندن اولمق لازمدر

اول طریقدن حق مروری اولمیان کیمسه نك تقدم وتنبیهی مفید اولماز

واکر طریق عامه میل ایدرك یقلوبده بر آدمی تلف ایتمش ایسه هر کیم
اولور ایسه اولسون تقدمی مفید اولور

مائل انهدام اولان دیوار برقاچ کشی بیننده مشترك ایسه شرکانك
جمله سنه تقدم وتنبیه اولنملیدر

شرکادن یالکز برینه تقدم اولنوب دیکرلرینه تقدم وتنبیه اولنماسه
تقدم وتنبیه اولنان شریك اول دیواردن حصه سی نسبتنده دیتدن

حصه ویرمك لازم کلور

یوقسه دیتك کلیسنی ویرمك لازم کلمز

دیتدن تقدم اولنان شریکك حصه سندن ماعداسی هدر اولور

مثلا اوچ کشی بیننده اثلاثا وسویا مشترك اولان بر دیوار مائل انهدام
اولوبده آنلردن یالکز برینه تقدم واشهاد اولندقدن صکره اول دیوار
یقلوبده بر شخصی تلف ایتسه تقدم وتنبیه اولنان شریك اول شخصك
دیتنك انجق ثلثنی ویرر ثلثانی هدر اولور

تقدم اولنمیان دیکر ایکی شریکه نسنه لازم کلمز

١٠٩ مسئله

تقدم ایدن شخصك عاقل ممیز اولمسی شرطدر بالغ اولمسی شرط دکلدر

بناء علیه صبی غیر ممیز ومجنون ومعتوهك تقدمی صحیح ومعتبر دکلدر

اما صبی ممیز مأذونك تقدمی صحیح ومعتبردر

١١٠ مسئله

تقدم وتنبیه اولنه جق شخصك مائل انهدام اولان دیوارك نقضنه شرعا
ولایت واقتداری اولمق شرطدر

بناء علیه مستأجر ومستعیر ومستودع ومرتهنه تقدم وتنبیه اصلا فائده
ویرمز

چونکه مستأجرك مأجوری ومستعیرك مستعاری ومستودعك ودیعه یی
ومرتهنك مرهونی نقض ایتمکه شرعا ولایت واقتداری یوقدر

مال وقف اولان بر دیوار مائل انهدام اولدقده اول وقفك متولیسنه
تقدم اولنملیدر

دیارمزده متعارف اولان اجارتینلو مسقفات ومستغلات موقوفه دن
برینك دیواری مائل انهدام اولدقده قنغی وقفدن ایسه اول وقفك
متولیسنه تقدم اولنملیدر

بالاجارتین مستأجری بولنان کیمسه یه تقدم فائده ویرمز

اما ابنیه سی ملك وعرصه سی مقاطعه لو وقف اولور ایسه اوصورتده

ابنیه صاحبنه تقدم اولنملیدر

عرصه وقفنك متولیسنه تقدم فائده ویرمز

برصغیر ویامجنون ویامعتوهك مالی اولان دیوار مائل انهدام اولدقده آنلرك ولی ویا وصیسنه تقدم اولنملیدر

١١١ مسئله

مسئلهٔ آنفه‌ده بیان اولنان ولایت واقتدارك وقت انهدامه دكین بقاسی شرطدر

بناء علیه بعد التقدم قبل الانهدام اول ولایت واقتدار زائل اولسه تقدمك حكمی قالمز

مثلا مائل انهدام اولان دیوارك صاحبی بعد التقدم قبل الانهدام دیواری آخره بیع ویاخود هبه وتسلیم ایله ملكندن اخراج ایتسه ویاخود جنون مطبق ایله مجنون اولسه تقدمك حكمی قالمز یكیدن تقدم لازمدر

كذلك مائل انهدام اولان وقف دیوارك متولیسنه تقدم اولندقدنصكره قبل الانهدام اول متولینك عزل ویاوفاتی وقوعبولسه تقدمك حكمی قالمز

تكرار متولیٔ لاحقه تقدم لازمدر

كذا صغیر ویامجنون ویامعتوهك مالی اولان حائط مائلده ولی ویا وصیه تقدم اولندقدنصكره قبل الانهدام اول ولی ویا وصینك وفات ویاعزلی وقوعبولسه ویاخود صغیر بالغ اولسه ویاخود مجنون ویامعتوه افاقت بولسه تقدمك حكمی قالمز یكیدن تقدم لازمدر

١١٢ مسئله

عمومه عائد برضررك عاجلا دفعی حقوق عمومیه دندر

بناء علیه بومقوله ضررك دفعیچون امهال وتأجیل شرعا صحیح ومعتبر دكلدر

مثلا بركیمسه‌نك دیواری طریق عامه طوغری انهدامه متوجه اولدقده صاحبنه تقدم اولنوب بعده حاكم ویاخود تقدم ایدن شخص طرفندن اول دیوارك نقضیچون صاحبنه لزوم شرعیسندن زیاده مهل ویرلسه صحیح ومعتبر دكلدر

بناء علیه وقت تقدمدن اعتبارا دیواری نقض ممكن اوله بیله جك قدر برمدت مرور ایدوب لكن هنوز مهل مذكور منقضی اولمادین دیوار طریقدن مرور ایدن بركیمسه اوزرینهییقلوبده آنی تلف ایلسه دیوار صاحبی او كیمسه‌نك دیتنی ضامن اولور

بروجه محرر وقوعبولان امهال وتأجیل شرعا صحیح ومعتبر اولمادیغندن دیوار صاحبنی ضماندن قورتارمز

اما شخصه مخصوص اولان برضررك دفعنده اول شخصك امهال وتأجیلی صحیح ومعتبردر

مثلا دیوار برآدمك خانه‌سی اوزرینه طوغری انهدامه میل ایتدكده اول آدم بعد التقدم دیوارك نقضیچون صاحبنه برخیلی مدت مهل ویروب بعده مهل مذكور منقضی اولمقسزین دیوار اول خانه اوزرینه منهدم اولوب اول آدمی ویاخود عائله‌سندن برینی تلف ایلسه امهال وتأجیل صحیح اولدیغندن دیوار صاحبنه دیت لازم كلمز

١١٣ مسئله

بركیمسه‌نك ثور نطوح (یعنی سوسكن اوكوز) ویا كلب عقور (یعنی طالاییجی كلب) كبی ضرری متعین برحیوانی اولوبده محله ویاقریه‌سی اهالیسندن بری حیوانكی ضبط ایت دیوكندویه تقدم وتنبیه ایتمشیكن اصغا ایتمیوب كالاول صالیویرمكله برآدمی تلف ایلسه صاحبی اول آدمك دیتنی ضامن اولور

١١٤ مسئله

بركیمسه آخر كمسنه‌یی اصرتمق ایچون بركلبی آنك اوزرینه قشقرتوبده كلب دخی او كمسنه‌یی اصیروب تلف ایلسه قشقرتان كیمسه‌یه دیت

لازمكلوز

١١٥ مسئله

برکیمسه‌نك كرك مستقلا وكرك مشتركا ملكی اولان بر محلده حیوانی كندولكندن آخر كمسنه‌یی تلف ایلسه صاحبی اول كیمسه‌نك دیتنی ضامن اولماز

فقط حیوان اوكمسه‌یی تلف ایدركن صاحبی كوروبده منع ایتمز ایسه اوصورتده انك دیتنی ضامن اولور

١١٦ مسئله

بركیمسه دیكرك ملكنه حیوانی ادخال ایدوبده اول حیوان اوراده بركمسنه‌یی كندولكندن تلف ایلسه نظر اولنور

اكر اول كیمسه اول حیوانی صاحب ملكك اذنیله ادخال ایتمش ایسه دیت لازم كلمز

واكر صاحب ملكك اذنی اولمیه‌رق ادخال ایتمش ایسه كندویه دیت لازم كلور

فقط برحیوان بوشانه‌رق صاحبنك سوقی اولمدیغی حالده كندولكندن آخرك ملكنه كیروبده اوراده برآدمی تلف ایلسه صاحبی اول آدمك دیتنی ضامن اولماز

١١٧ مسئله

برحیوان مرعاده اوتلار ایكن یانه واران كیمسه‌یی دپمك و یاچارپمق كبی برصورتله كندولكندن تلف ایلسه صاحبی اول كیمسه‌نك دیتنی ضامن اولماز

١١٨ مسئله

بركیمسه‌نك راكب اولدیغی حیوان كرك كندوملكنده وكرك بشقه یرده اوك و یاآرقه ایاغیله برآدمك اوزرینه باصوب تلف ایلسه راكب مباشرة اول آدمی تلف ایتمش عد اولنه‌رق آنك دیتنی ضامن اولور

١١٩ مسئله

آت كم آلمدیغندن راكبی باشنی ضبط ایده میوب بر انسان تلف ایلسه راكبه دیت لازم كلمز

١٢٠ مسئله

بركیمسه‌نك راكب اولدیغی حیوانی دیكر كمسنه‌نك دورتمسندن و یاخود ضرب ایتمسندن ناشی اوركوبده اوزرندن اول كمسنه دوشوب هلاك اولسه دورتن و یاخود ضرب ایدن كیمسه آنك دیتنی ضامن اولور

بروجه محرر دورتمك و یاخود ضرب ایتمك سببیله اول حیوان دیكر برشخصی تلف ایتسه نظر اولنور

اكر حیوان ایاقلریله اول شخصك اوزرینه باصه‌رق تلف ایتمش ایسه آنك دیتنی راكب ایله دورتن و یاخود ضرب ایدن كمسنه نصفیت اوزره ضامن اولورلر

واكر اوك و یاارقه ایاغی و یاباشی ایله چارپه‌رق و یاخود مصادمه ایدرك اول شخصی تلف ایتمش ایسه آنك دیتنی انجق دورتن و یا ضرب ایدن كمسنه ضامن اولور

١٢١ مسئله

بركیمسه طریق عامده آتنك یولارینی معتاد اوزره طوتاركن دیكر كمسنه آتك اردینه كلوب آته طوقنمغله صاحبنك صنعی اولمیه‌رق آت اوكمسنه‌یی دپوپ تلف ایلسه آت صاحبنه دیت لازم كلمز

١٢٢ مسئله

بركیمسه‌نك صنعی اولمیه‌رق آتی بوشانوب فرار ایدركن دیكر كمسنه آتك اردندن یتیشوب طوتمق استدكده آت اول كمسنه‌یی دپوپ تلف ایلسه آتك صاحبی اول كمسنه‌نك دیتنی ضامن اولماز

١٢٣ مسئله

بركیمسه‌نك طریق عامده آردندن سورمكده و یاخود یدمكده اولدیغی

ویا راکب بولندیغی حیوانك مصادمه سندن ویاخود باشیله ویاخود اوك ویا ارقه ایاغیله طوقونمسندن ویا اصیرمه سندن ویا اوك ایاغیله چارپمسندنناشی بر انسان تلف اولسه او کیمسه آنك دیتنی ضامن اولور

اما ارقه ایاغیله دپمسندن ویا قویروغی ایله چارپمسندنناشی بر انسان تلف اولسه ضمان لازم کلمز

١٢٤ مسئله

بر کیمسه ولیسنك اذنی اولمقسزین حیوانینی بر صغیره ویروب اول حیوانی کزدیر ویاخود صویه کوتور دیو امر ایتمکله صغیر دخی اول حیوانی کزدیرر کن ویاخود صویه کوتورر کن حیوان صغیری دپوب ویا چارپوب ویا اصیروب ویا چکنیوب تلف ایلسه او کیمسه صغیرك دیتنی ضامن اولور

١٢٥ مسئله

طریق عامده حیوان طوردرمغه ویا باغلامغه کمسه نك حق وصلاحیتی یوقدر

بناء علیه بر کیمسه حیوانینی طریق عامده طوردیروب ویا باغلایوبده اول حیوان بر انسان تلف ایتسه او کیمسه یه دیت لازم کلور

فقط آت بازاری وکرابارکیرلرینك طوردیغی محللر کبی حیوان طورمق ایچون اعداد اولنمش مواضعده وطریقده ناسك ازدحامی سببیله مرور وعبور ایده جك بر محل بولنمامق کبی بر ضرورت حالنده طریق عامده حیوان طوردرمق جائزدر

بناء علیه مواضع مذکوره ده ویاخود بروجه محرر ضرورتدنناشی طریق عامده حیوان طوردیریلوبده اول حیوان طوردیرلدیغی یرده صاحبنك صنعی اولمیه رق بر انسانی دپوب ویا چارپوب ویا اصیروب تلف ایلسه صاحبنه دیت لازم کلمز

فقط صاحبی راکب اولدیغی حالده حیوان برینك اوزرینه باصوب تلف ایلسه اوصورتده صاحبنه دیت لازم کلور (١١٨ مسئله یه مراجعت اولنه)

١٢٦ مسئله

بر کیمسه دیکر کمسنه یی ارسلان کبی بر یرتیجی حیوانك اوکنه طوغری قاقوبده اول حیوان او کمسنه یی پارهلیوب تلف ایلسه دیت لازم کلمز فقط او کیمسه مؤبدا حبس جزاسنه مستحق اولور

١٢٧ مسئله

بر کیمسه باشی بوش طریق عامه صالیو یرلمسی معتاد اولمیان بر حیوانی باشی بوش طریق عامه صالیو یرمکله اول حیوان بر انسان تلف ایتسه صاحبی آنك دیتنی ضامن اولور

١٢٨ مسئله

نعلبند بر حیوانی نعللر ایکن حیوان نعلبندی دپوب هلاك ایلسه اول حیوانك صاحبی نعلبندك دیتنی ضامن اولماز (٥٦ مسئله یه مراجعت اولنه)

١٢٩ مسئله

بر کیمسه نك حیوانی کندویه یاقلاشمسی دپوب ویا چارپوب اتلاف ایلسه اول حیوانك صاحبنه دیت لازم کلمز (مسئلهٔ مذکوره یه مراجعت اولنه)

❊(تذییل)❊

١٣٠ مسئله

بر کیمسه طریق عامه طاش وکراسته کبی برشی وضع ایدوبده قضارا بر انسان آنك اوزرینه اوغرایه رق دوشوب تلف اولسه وضع ایدن کیمسه یه دیت لازم کلور

بوصورتده تقدم شرط دکلدر

١٣١ مسئله

بر کیمسه طریق عام اوزرینه برقایغین نسنه دوکوبده برشخص بیلمیه رك آنك اوزرندن مرور ایدر ایکن قایه رق تلف اولسه او کیمسه یه اول شخصك دیتی لازم کلور

١٣٢ مسئله

بر کیمسه طریق عامه لدی الحاجه بر قویی قازوبده اورایه قضارا بر انسان دوشوب تلف اولسه نظر اولنور

اکر او کیمسه اول قوییی بلا اذن ولی الامر قازمش ایسه اول انسانك دیتنی ضامن اولور

واکر ولی الامرك اذنیله قازمش ایسه اوصورتده ضمان لازم کلمز

فقط طرف ولی الامردن ویریلان اذن مصلحت عامه یه موافق بر شرط ایله مشروط قلنمش ایسه حافرك اول شرطه رعایت ایتمسی لازمدر

مثلا لغم ایقلامق ایچون طریق عامه قیو حفرینه طرف ولی الامردن اذن اعطا اولندقده قازیله جق قویینك اطرافنی تخته پرده ایله محافظه ایتمك وکیجه‌لری اوراده قندیل یاقمق کبی برشرط ایله مشروط اوله‌رق حفره اذن ویرلمش اولسه حافرك اول شرطه رعایت ایتمسی لازمدر

واکر حافر اول شرطه مخالفت ایدر ایسه بلا اذن ولی الامر حفر ایتمش عد اولنه‌رق تلف وقوعنده کندویه ضمان لازمکلور

فصل سابع

(اسقاط جنین حقنده در)

١٣٣ مسئله

برکبه خاتون دیکر کیمسه نك ضرب ویا اخافه کبی برفعلندن ناشی برجنین میت القا ایلسه او کیمسه یه غره (یعنی بشیوز درهم کموش) لازم کلور

١٣٤ مسئله

غره ده ذکور ایله اناثك فرقی یوقدر

یعنی جنین میت کرك اوغلان وکرك قز اولسون جانی اوزرینه هرحالده بشیوز درهم کموش ویرمك واجب اولور

یوقسه قزك غره سی اوغلانك غره سنك نصفی دکلدر

اسقاط ایدیلان جنین میت توأم (یعنی ایکیز) اولور ایسه اوصورتده جانی اوزرینه ایکی غره لازمکلور

١٣٥ مسئله

برکبه قادین زوجنك اذنی اولمقسزین اسقاط جنین ایدر برعلاج استعمال ایدوبده برجنین میت القا ایلسه کندوسنه غره لازمکلور وکندوسی اول جنینك میراثندن محروم اولور

اما زوجنك اذنیله اولور ایسه اول حالده غره وحرمان ارث لازم کلمز

١٣٦ مسئله

غره نك لزومی جنینك بروجه بالا میت اوله‌رق ساقط اولمسیله مشروطدر

اما حیا ساقط اولوبده درعقب وفات ایتدیکی تقدیرجه جنین ذکوردن ایسه جانی اوزرینه (دیت رجل) اناثدن ایسه جانی اوزرینه (دیت مرأه) لازمکلور

١٣٧ مسئله

غره نك لزومنده جنینك مستبین الخلقه (یعنی اعضاسی بلورمش) اولمسی شرطدر

بناء علیه هنوز اعضاسی بلورمامش اولان جنین ایچون غره لازمکلمز

١٣٨ مسئله

غره برسنه ختامنده ادا اولنمق اوزره مؤجلا حکم اولنور

باب ثانی

(قسامه نك تعریف وسبب وشروط وکیفیت وحکمی بیاننده در)

١٣٩ مسئله

قسامه مسائل آتیه ده ذکر اولنه جق سبب وشرطلرك تحققندنصکره قتیلك بولندیغی محل اهالیسندن اللی کیمسه نك زیرده بیان اولنه جق کیفیت اوزره یمین ایتمسندن عبارتدر

١٤٠ مسئله

قسامه نك سببی برمحله ویاقریه ویاخود بركیمسه نك ملك ویامسكننده
ویاخود برقریه ویاقصبه یه صوت استماع اولنه بیله جك مرتبه ده یقین
اولوب كیمسه نك ملكی اولمیان خالی یرده قتیلك بولنمسیدر

١٤١ مسئله

بومبحثده قتیلدن مراد كندوسنده قتل ویاضرب ویا بوغلمق اثری
بولنان ویاخود كوزندن ویاقولاغندن قان آقه رق اثر قتل
ظاهر اولان میتدر

١٤٢ مسئله

خارجدن برسببك تأثیری اولمیه رق كندوسندن قان كلمسی معتاد اولان
اعضادن برندن قان ظهور ایتمسی اثر قتل عد اولنه مز

بناء علیه برقریه ویامحله ده بولنان میتك بدننده مسئلهٔ آنفه ده بیان
اولنان آثاردن برشی بولنمیوب فقط اغزندن ویابورنندن ویاخود
احد سبیلیندن قان كلمش بولنسه قسامه ودیت لازم كلمز

١٤٣ مسئله

قتیلك جسدینك نصفندن زیاده سی بولنمق ویاجسدینك نصفیله برابر
باشینك تمامی بولنمق شرطدر

بناء علیه باشسز اوله رق جسدینك نصفی بولنان ویاخود باشی ایله
برابر جسدینك نصفندن اقلی بولنان ویاخود قتیل بویلو بوینه
یارلمش اولدیغی حالده باش وجسدینك انجق نصفلری بولنان قتیل
ایچون قسامه اولماز

١٤٤ مسئله

قسامه بنی آدمه مخصوصدر

بناء علیه بنی آدمك غیری حیواناتدن بری كندوسنده اثر اتلاف اولدیغی
حالده هلاك اولمش بولنسه آنده قسامه جریان ایتمز

١٤٥ مسئله

قتیلك حر اولمسی شرط دكلدر

بناء علیه برقریه ویامحله ده كمسنه نك ملكی اولمیان خالی محلده برآزادسز
كوله ویاجاریه قتیل بولنسه مولاسنك طلبیله قسامه اجرا اولنور
بعد اجراء القسامه من علیه القسامه اولان اهالی اوزرینه اول كوله
ویاجاریه نك قیمتیله حكم اولنور

فقط قیمت دیت مقدارینه بالغ اولور ایسه قیمتك اون درهمی تنزیل
ایدیلور (نته كیم كتاب الدیاتده كله جكدر)

١٤٦ مسئله

قاتلك معلوم اولمامسی شرطدر

بناء علیه قاتل بینه ویااقرار ایله ثابت ویاخود قاتل كیم ایدوكی
بین الناس معروف اولور ایسه اوصورتده قسامه لازم كلمیوب قتلك
موجب ومقتضاسی قاتل اوزرینه اجرا اولنمق لازم كلور

كذلك قتیلك انتحاری (یعنی كندو كندوینی قتل ایلدیكی) معلوم ومعروف
اولور ایسه اوصورتده دمی هدر اولوب قسامه ودیت لازم كلمز

١٤٧ مسئله

برمحله ویاخو برقریه اهالیسندن برینك ملك مخصوصی اولان برمحلده
قتیل بولنسه قسامه ودیت اول محلك مالكنه لازم كلور
یوقسه اول قریه ویامحله اهالیسنك عمومنه لازم كلمز

١٤٨ مسئله

ولی قتیلك دعواسی شرطدر

مثلا برقریه ده كیمسه نك ملكی اولمیان محلده قتیل بولندقده قسامه نك
اجراسنده ولی قتیلك مورثمی سز قتل ایتدیكز دیو قریه اهالیسندن
دعوی وطلب قسامه ایتمسی شرطدر

ولی قتیل بروجه مشروح دعوی ایتدكده حاكم طرفندن لدی السؤال
اول قریه اهالیسی دخی قتلی انكار ایلدكلری صورتده ایچلرندن ولی

قتیلك انتخاب واختیار ایلدیکی اللی نفر کیمسه دن هر برینه مقتولی
کندی قتل اتمدیکنه وقاتلنی دخی بیلمدیکنه حاکم طرفندن یمین تکلیف
اولنور

انلر دخی وجه مشروح اوزره یمین ایدرلر ایسه اهالینك جمله سی
اوزرینه دیت ایله حکم اولنور

ایچلرنده یمیندن نکول ایدن اولور ایسه نظر اولنور

اکر ولی قتیل اهالئ قریه اوزرینه موجب قصاص اولان قتل ادعا
اتمش ایسه اوصورتده یمیندن نکول ایدن شخص اوزرینه دیتله حکم
اولنمیوب بلکه یمین ویا قتلی اقرار ایدنجیه دکین حبس اولنور

واکر ولی قتیل اهالئ قریه اوزرینه موجب دیت اولان قتل ادعا اتمش
ایسه اوصورتده یمیندن نکول ایدن شخص مجموع دیتله محکوم
علیه اولور

۱۴۹ مسئله

کندویه یمین تکلیف اولنانلردن بری قاتلك کیم اولدیغنی بیلور ایسه
اوصورتده یمین ایدرکن معلومی اولان قاتلی استثنا ایدرك یمین ایدر
شویله که مدعینك مورثنی بن قتل اتمدم وفلاندن ماعدا قاتلنی دخی
بیلمم دیو یمین ایدر

۱۵۰ مسئله

من علیه القسامه اللی نفردن نقصان اولور ایسه یمین ویریلان
کیمسه لره اللی یمین تمام اولنجیه دکین تکرار اولنور

مثلا محل قتیل اولان برقریه ده اون نفردن زیاده من علیه القسامه
بولنماسه انلردن هر برینه بشر دفعه یمین ویریلور

۱۵۱ مسئله

اهالیدن صبیان ومجانین ونسوان ومعتوهین قسامه ودیتده داخل
اولمازلر

فقط برقادینك کندویه مخصوص ملکنده قتیل بولنور ایسه
اوصورتده آنك اوزرینه قسامه ودیت واردر

۱۵۲ مسئله

قتیلك بولندیغی محل اهالیسی ایچنده قتیلك وارثی بولنسه قتیلك
وراثتدن محروم اولماز

مثلا برقریه ده کیمسه نك ملکی اولمیان خالی محلده بولنان قتیلك عاقل
وبالغ اولان اوغلی اول محله اهالیسندن بولنسه مجرد اول محله اهالیسندن
بولنمغله قتیلك میراثندن محروم اولماز

۱۵۳ مسئله

برقریه اهالیسندن بعضیلری آخر دیارده غائب ایکن اول قریه ده قتیل
بولنوب قاتلی معلوم اولمامغله بعد اجراء القسامه اهالی اوزرینه دیتله
حکم اولندقده نظر اولنور

اکر غائب اولنلرك اول قریه ده املاکی وار ایسه آنلره دخی دیتدن
حصه طرح اولنور

اکر املاکی یوق ایسه ویاخود اولوبده درونده بشقه لری ساکن
ایسه اوصورتلرده غائبلره دیتدن حصه طرح اولنماز

۱۵۴ مسئله

برکیمسه نك ملکی اولان عقاره دیکری واضع الید ایکن اوراده
قتیل بولنسه قسامه ودیت واضع الید اوزرینه لازم کلور

یوقسه اول عقارك مالکی اوزرینه لازم کلمز

مثلا برکیمسه نك ملکی اولان برخانه ده دیکر کمسنه اجاره ویاخود عاریت
ویاخود غصب طریقیله ساکن ایکن اولخانه ده دیکر برشخص قتیل
اولدیغی حالده بولنوب قاتلی معلوم اولماسه قسامه ودیت اول خانه نك
واضع الید وساکنی اوزرینه لازم کلور

یوقسه مالکی اوزرینه لازم کلمز

شرح

بو مسئله ده امام اعظم ایله امامین بیننده اختلاف وقوعبولمشدر
امام اعظم قسامه ودیتك مالك اوزرینه لازم کلمسنی وامامین واضع
الید وساکن اوزرینه لازم کلمسنی رأی واجتهاد بیورمشلردر
لکن بوخصوصده امام ابی یوسف حضرتلرینك رأیی ناسه ارفق
ومصلحت عصره اوفق اولمغله آنك رأیله عمل اولنه دیو طقوز یوز اللی یدی
سنه‌سی ربیع الاول تاریخنده شیخ الاسلام اسبق ابو السعود افندی
مرحومك عرضی اوزرینه فرمان همایون صادر اولمشدر
بناء علیه ممالك محروسهٔ شاهانه ده بولنان بالجمله حکام خصوص
مذکورده امام ابی یوسف حضرتلرینك رأیله حکمه مأمور
اولوب امام اعظم حضرتلرینك رأیله حکمه مأذون اولمادقلرندن امام
اعظم حضرتلرینك رأیی موجبنجه حکم ایتسه‌لر نافذ اولماز
بنابرین بو مسئله ده امام ابی یوسف حضرتلرینك قولی اخذ
اولنمشدر

١٥٥ مسئله
برکیمسه‌نك ملکی اولان عقارده دیکر کمسنه مستأجر ویاخود مستعیر ویا
غاصب اولدیغی حالده مستقلا ساکن ایکن اول کمسنه اوراده جریحا
مقتول بولنسه صاحب ملکه قسامه ودیت لازم کلمز
کذلك انجق برزقاق قپوسنی مشتمل اولان خانه‌نك مثلا خارجیه طرفنده
صاحبی اقامت ایدوب داخلیه طرفنده دیکر کمسنه مستأجر ویا مستعیر
اولدیغی حالده مستقلا ساکن ایکن اول کمسنه داخلیه طرفنده جریحا
قتیل بولنسه خانه صاحبنه قسامه ودیت لازم کلمز
کذا برکیمسه دیکر کمسنه‌یی خانه سنده بکجی براقوب آخر دیاره
کتدکدنصکره بکجی اول خانه‌ده جریحا مقتول بولنوب قاتلی معلوم اولماسه
خانه صاحبنه قسامه ودیت لازم کلمز

١٥٦ مسئله
ایکی قریه‌دن آواز ایشیدیلان وکیمسه‌نك ملکی اولمیان خالی بر محلده
قتیل بولنوب قاتلی معلوم اولماسه اول قریه‌لردن قنغیسی قتیلك بولندیغی
محله الك زیاده قریب ایسه قسامه ودیت آنك اهالیسنه لازم کلور
قریتین قربیتده مساوی اولور ایسه اوحالده قسامه ودیت ایکیسنك
اهالیسنه لازم کلور
قریه ایکیدن زیاده اولدیغی صورتده دخی حکم بومنوال اوزره‌در

١٥٧ مسئله
برقاچ محله‌یی مشتمل اولان بر قصبه‌نك کنارنده کمسنه‌نك ملکی اولمیان
خالی محلده قتیل بولنوب قاتلی معلوم اولماسه قسامه ودیت قتیلك
بولندیغی محله اقرب اولان محله اهالیسی اوزرینه لازم کلور
یوقسه اول قصبه‌نك عموم اهالیسی اوزرینه لازم کلمز

١٥٨ مسئله
قسامه ودیتك وجوبنده اعتبار حال جرحه‌در
یوقسه حال موته دکلدر
بناء علیه برکیمسه برقریه‌ده کمسنه‌نك ملکی اولمیان خالی یرده جرح اولنوب
بعده قریهٔ اخرایه نقل اولندقدنصکره صاحب فراش اولوب قالقمدین
قریهٔ اخراده متأثرا فوت اولوب جارحی معلوم اولماسه قسامه ودیت
قریهٔ اولی اهالیسنه لازم کلور
یوقسه قریهٔ اخری اهالیسنه لازم کلمز
کذلك برکیمسه برقریه ایچنده کمسنه‌نك ملکی اولمیان خالی محلده مجروحا
بولنوب بعده کندی خانه سنه نقل اولندقدنصکره اول جرحدن متأثرا وفات
ایدوب جارحی معلوم اولماسه اول قریه اهالیسنه قسامه ودیت لازم کلور

١٥٩ مسئله
بر خان اوطه‌لرینك برنده برقاچ کمسنه‌لر معا ساکن ایکن ایچلرندن
بریسی اول اوطه‌ده قتیل بولنوب قاتلی معلوم اولماسه قسامه ودیت

انجق قتيلك اوطه رفيقلرينه لازم كلور
اول خانك سائر اوطه لرنده ساكن اولنلره نسنه لازم كلمز

١٦٠ مسئله

اراضى اميريه دن برتارلاده قتيل بولنوب قاتلى معلوم اولماسه اول
تارلانك باطابو متصرفنه قسامه وديت لازم كلمز
بلكه اول تارلادن صوت استماع اولنه بيله جك مرتبه قريب برمحله وياقريه
وار ايسه قسامه وديت آنك اهاليسى اوزرينه لازم كلور

١٦١ مسئله

برقصبه محلاتندن سكان واهاليدن خالى خراب برمحله ده جريحا قتيل
بولنوب قاتلى معلوم اولماسه اول محله يه متصل صوت استماع اولنور
ديكر محله عامره اهاليسنه قسامه وديت لازم كلور

١٦٢ مسئله

برمحله ده كيمسه نك ملكى اولميان خالى يرده بولنان قتيلك ورثه سى
مورثمزى سن قتل ايتدك ديو اول محله اهاليسندن اولميان برشخص
معيندن دعوى ايتسه لر اول محله اهاليسندن قسامه وديت ساقط اولور
بناء عليه اول محله اهاليسى ورثه نك مدعاسنه شهادت ايلسه لر
قبول اولنور

شرح

بو مسئله مسائل مجتهد فيهادن اولوب امام اعظم حضرتلرينك
عندنده صورت مذكوره ده اهالئ محله نك شهادتلرى قبول اولنماز
اما امامينك عندنده قبول اولنور
وبو مسئله امامين قولى اوزره ترتيب ايدلمشدر
چونكه امامينك رأيى ناسه ارفق ومصلحت عصره اوفق ايدوكندن
آنكله عمل اولنمق اوزره اراده سنيه استحصالنى مجله جمعيت علميه سى بامذكره

مقام مشيخت عليايه افاده ايدوب مقام مشار اليهدن دخى عتبهٔ
ملوكانه يه لدى العرض امامين قوللريله عمل اولنمق اوزره بيك
ايكيوز طقسان اوچ سنه سى رمضان شريفك اوچنجى كونى ارادهٔ
سنيه شرفصادر اولمشدر
بو مسئله ده كتب فتاواده امام اعظم حضرتلرينك قول شريفى اخذ
اولنمشيكن بو رساله ده امامين حضرتينك قول شريفلرى اخذ
اولنمسنك سببى بودر

١٦٣ مسئله

برمحله ده كمسنه نك ملكى اولميان خالى محلده بولنان قتيلك ورثه سى
مورثمزى سن قتل ايتدك ديو اول محله اهاليسندن برشخص معيندن
دعوى ايتسه لر اول محله نك سائر اهاليسندن قسامه وديت ساقط اولور
بو صورتده دخى سائر اهالئ محله ورثه نك مدعاسنه شهادت ايلسه لر
قبول اولنور

شرح

(امام اعظم حضرتلرندن ظاهر روايته كوره بو صورتده سائر
اهاليدن قسامه وديت ساقط اولمامق وبناء عليه سائر اهالينك شهادت
مذكوره لرى قبول اولنمامق ايسه ده لكن عبد الله بن مبارك حضرتلرى
امام مشار اليه حضرتلرندن بونك عكسنى روايت ايتمشدر
اشبو روايت امامينك رأينه موافق بولنمشدر
روايت ثانيه وقت وحاله اوفق اولمغله آنك موجبنجه عمل اولنمق
اوزره ارادهٔ سنيه استحصالنى مجله جمعيت علميه سى بامذكره مقام
مشيخت عليايه افاده ايدوب مقام مشار اليهدن دخى لدى العرض
اولوجهله عمل اولنمق اوزره بيك ايكيوز طقسان اوچ سنه سى رمضان
شريفك اوچنجى كونى ارادهٔ سنيه شرفصادر اولمشدر

بو مسئله ده کتب فتاواده ظاهر روایت اخذ اولنمشیکن بو رساله ده آنك خلافی اخذ اولنمسنك سببی بودر

١٦٤ مسئله

بر محله و یاقریه ده کمسه نك ملکی اولمیان خالی یرده جریحا قتیل بولنان آدمك ورثه سی اول محله و یاقریه اهالیسنه قسامه ایتدرمك استدکارنده اهالی اول آدمی فلان شخص قتل ایتمشیدی دیو دعوی واقامهٔ شهود ایلسه لر کرك او شخص اول محله و یاقریه اهالیسندن اولسون وکرك اولمسون هر حالده اهالیدن قسامه ساقط اولور

فقط اقامه اولنان شهودك اول محله و یاقریه اهالیسندن اولمسی جائز دکلدر

بناء علیه اهالی کندی ایچلرندن شهود اقامه ایلسه لر قبول اولنماز

شرح

(بو مسئله ایله ١٦٢ و ١٦٣ مسئله لر بیننده فرق واضحدر

(چونکه مسئلتین مذکورتینده شخص معینك قتل ایلدیکنی ادعا ایدن ولی قتیلدر بو مسئله ده ایسه کندی اوزرلرینه قسامه دعوی اولنان اهالیدر

بناء علیه بو مسئله ده اهالینك شهادتنك عدم قبولی متفق علیهدر)

١٦٥ مسئله

برقاچ کیمسه لرك بینلرنده متفاوتاً مشترك اولان بر ملك محلده قتیل بولنسه قسامه اجرا اولندقدنصکره دیت اول کیمسه لرك اوزرینه عدد رؤسلرینه کوره یعنی سویا حکم اولنور

یوقسه اول ملکدن حصه لری نسبتنده متفاوتا حکم اولنماز

مثلا بر ملك بغچه نك ثلثنه بر کیمسه و ثلثانینه دیکر کمسنه مالکلر ایکن اول بغچه ده قتیل بولنسه بعد اجراء القسامه دیت آنلرك اوزرینه

نصفیت اوزره حکم اولنور

یوقسه اول بغچه دن حصه لری نسبتنده ثلث و ثلثان وجهله حکم اولنماز

١٦٦ مسئله

بر کیمسه ملکی اولان بر محلی آخره بیع ایدوب فقط هنوز مشتری یه تسلیم ایتمکسزین اول محلده قتیل بولنسه قسامه و دیت بایع اوزرینه لازم کلور

یوقسه مشتری اوزرینه لازم کلمز (١٥٤ مسئله یه مراجعت اولنه)

١٦٧ مسئله

برقریه و یا محله ده کیمسه نك ملکی اولمیان خالی محلده قتیل بولنوب قاتلی معلوم اولمامغله قسامه اجرا اولندقده کرك غنی اولسون وکرك فقیر اولسون اول قریه و یا محله اهالیسی اوزرینه دیت مساوات اوزره حکم اولنور

یوقسه بر کیمسه غنی اولدیغیچون اکا فقیردن زیاده دیتدن حصه حکم ایدیله مز

١٦٨ مسئله

بر محلده قسامه یی موجب اولور صورتده بولنان قتیلك وارث معروفی اولمادیغی حالده امین بیت المال من علیه القسامه یه قسامه ایتدیروب بیت المال ایچون دیت اله بیلور

١٦٩ مسئله

انهار کبیره وطرق عظیمه و عمومی اولان کوپری و حبسخانه لرده قتیل بولنوب قاتلی معلوم اولماسه قسامه لازم کلمز

(چونکه افراد اهالی بو مقوله محللرك حفظ و تدبیرینه مالك دکلدر)

بلکه بو صورتده بیت المالدن ورثهٔ قتیله دیت ویریلور

١٧٠ مسئله

بر کیمسه برقریه و یا محله اورته سنده مجروح اولدقده اول قریه و یا محله اهالیسیله دم و دیته متعلق دعوی و نزاعم یوقدر دیدکدنصکره اول

جرحدن متأثرا وفات ایدوب جارحی معلوم اولماسه نظر اولنور

اکر اول قریه ویا محله اهالیسی قوم محصور (یعنی یوز نفردن زیاده دکل) ایسه مجروحك ورثه‌سی اهالیدن قسامه ودیت طلب ایده مزلر

واکر اهالی قوم غیر محصور (یعنی یوز نفردن زیاده) ایسه اوصورتده قسامه ودیت طلب ایده بیلورلر

مسائل شتی

١٧١ مسئله

برکیمسه دیکر کمسنه اوزرینه قتل قصدیله تشهیر سلاح ایدوبده او کیمسه نك قتلندن بشقه برصورتله تخلیص نفس ممکن اولماسه انك قتلی مباحدر

یعنی بو مقوله قتلدن طولایی قاتله قصاص ودیت وتعزیردن هیچ بریسی لازم کلمز

اما قتلدن بشقه برصورتله تخلیص نفس ممکن ایسه اوصورتده قتل مباح دکلدر

مثلا برکیمسه دیکر کمسنه اوزرینه قتل قصدیله تشهیر سلاح ایتدکده یقین برمحلده جماعت کثیره اولوب او کمسنه صیحه وفریاد ایتدیکی تقدیرجه اول جماعت یتشوب آنی قتلدن خلاص ایده جکلری مقرر ومتیقن ایکن صیحه وفریاد ایتمیوبده او کیمسه‌یی آلت جارحه ایله قتل ایلسه قصاص لازم کلور

کذلك برکیمسه دیکر کمسنه‌یه جبرا زنا ویا لواطه ایتمك استیوبده قتلدن ماعدا برطریق ایله عرضنی محافظه ممکن اولماسه او کیمسه نك قتلی مباحدر

اما قتلدن بشقه برطریق ایله عرضنی محافظه ممکن ایسه اوصورتده قتل مباح دکلدر

کذا برکیمسه دیکر کمسنه نك اون درهم کموش قیمتندن دون اولمیان برمالنی جبرا المق مراد ایدوبده او کیمسه‌یی قتلدن بشقه برصورت ایله تخلیص مال ممکن اولماسه انك قتلی مباحدر

اما قتلدن بشقه برصورتله تخلیص مال ممکن ایسه اوحالده قتل مباح دکلدر

١٧٢ مسئله

کیجه وقتی برکیمسه نك خانه سنه سارق کیروب بعض اموالنی سرقت ایدرك چیقوب کیدرکن او کیمسه آنك اردندن یتشوب قتلدن بشقه برصورتله مال مسروقی آنك یدندن المق ممکن اولمامغله او کیمسه سارقی قتل ایلسه کندوسنه برشی لازم کلمز

فقط مال مسروقك لااقل اون درهم کموش قیمتندن دون اولمامسی شرطدر

اما مال مسروقی بشقه برصورتله استرداد ممکن اولوبده او کیمسه اول صورتك اجراسنه تشبث ایتمیه‌رك سارقی قتل ایلسه نظر اولنور

اکر سارقی آلت جارحه ایله قتل ایتمش ایسه قصاص واکر آلت غیر جارحه ایله قتل ایتمش ایسه دیت لازم کلور

١٧٣ مسئله

برکیمسه زوجه‌سی وقزی وقزقرنداشی کبی محارمندن بریسنی بالطوع والرضا برشخص ایله زنا ایدرلرکن کوروبده غضبی فوران ایدرك درعقب زانی ومزنیه‌یی قتل ایلسه قاتله نسنه لازم کلمز

١٧٤ مسئله

برکیمسه کندی منزلنده دیکر کمسنه‌یی قتل ایتدکده او کمسنه‌یی محارممدن بریله زنا ایدرکن کوروب فوران غضب حالنده آنی قتل ایتدم یاخود اول کمسنه مالمی سرقت قصدیله خانه‌مه دخول ایتدی بشقه برصورتله دفع ممکن اولمادیغندن مالمی تخلیص ایچون قتل ایتدم دیسه مقتول حیاتنده اویولده سوء احوال ایله موصوف اولوبده ظاهر حال خانه صاحبنك ادعاسنه مساعد اولدیغی تقدیرجه خانه صاحبی بلا بینه یمینیله تصدیق اولنوب اکا تعرض ممنوعدر

١٧٥ مسئله

بر كيمسه ديكر كمسنه اوزرينه تشهير سلاح ايدوب فقط آنى قتل ايتميه رك
دونوب كيدركن او كمسنه آنك آردندن يتشوب آنى عمدا آلت جارحه
ايله قتل ايلسه قاتله قصاص لازم كلور

١٧٦ مسئله

برصبى بر كيمسه اوزرينه تشهير سلاح ايدوبده مشهور عليه عمدا آنى
قتل ايلسه ديت لازم كلور
مجنون بو حكمده صبى كبيدر

١٧٧ مسئله

جانينك صباوتى مانع تعزير دكلدر
بناء عليه برصبى مميزدن عن قصد برجنايت صدور ايتسه تعزير اولنور

١٧٨ مسئله

بر كيمسه نفسندن تعبيره مقتدر اولميان برصبى يى وليسنك اذنى اولمديغى
حالده برمحله كوتوروبده صبى اوراده كندوسندن تحفظ واحتراز ممكن
اولميان برسببله وفات ايتسه او كيمسه يه ديت لازم كلمز
فقط تعزيره مستحق اولور
صبينك فجأة وياخود حمايه طوتيله رق وفات ايتمسى كبى
اما صبى قتل اولنمق وياخود دكزده ويانهرده بوغلمق وياخود حيه صوقمق
وياخود بر تيجى حيواناتدن برى پاره لمك وياخود اوزرينه بر ديوار
ييقلمق وياخود ديوار وجبل كبى يوكسك برمحلدن دوشمك كبى
كندوسندن تحفظ واحتراز ممكن اولان برسببله صبينك وفاتى
وقوعبولور ايسه اوصورتده اول كيمسه صبينك ديتنى ضامن اولور
فقط صبى كندو كندوينى قتل ايدر ايسه اوحالده ديت لازم كلمز

١٧٩ مسئله

ايكى اوچ ياشنده اولوب والده سنك حضانه سنده اولان صبى يى والده سى
براوطه ايچنده يالكز براقوب كندوسى ديكر محله كتمكله صبى كندولكندن

آتشه دوشوب محترقا وفات ايتسه والده سنه ديت لازم كلور

١٨٠ مسئله

بر كيمسه نك مملوكى اولان شخص آخر كمسنه يى موجب ديت اولان
قتل ايله قتل ايلسه مولاسى مخيردر
ديلرسه اول مملوكى مقتولك ورثه سنه دفع وتسليم ايدر وبوصورتده
ورثهٔ قتيل اكا مالك اولور
وديلرسه اومملوكى ويرميوب ورثه يه مقتولك ديتنى ويرر
مولى مملوكك ورثه يه دفعنى اختيار ايتدكده ورثه مملوكى اليوب مقتولك
ديتنى استرز ديه مز

١٨١ مسئله

بر كيمسه برديوار بنا ايتدكده اول ديوارى واهى ومائل انهدام
اوله رق بنا ايدوب بعده اول ديوار بريسنك اوزرينه ييقلوبده
آنى تلف ايلسه ديوارى بنا ايدن كيمسه آنك ديتنى ضامن اولور
بونده تقدم شرط دكلدر
چونكه تقدمك شرط اولمسى ابتدا صاغلم بنا اولنوبده صكره دن مائل
انهدام اولان ديوار حقنده در

١٨٢ مسئله

برديوار طريق عامه ييقلوبده انقاضندن عمومه ضرر اولمق احتمالى
اولمغله اول انقاضى رفع ايله ديو ديوار صاحبنه تقدم وتنبيه اولنمشيكن رفع
ايده جك قدر برمدت مرور ايتمش اولديغى حالده رفع ايتميوب اول انقاضدن
قضارا برانسان تلف اولسه صاحبنه اول انسانك ديتى لازم كلور

١٨٣ مسئله

ايكى پهلوان بربريله كوله شوركن بريسى ديكرينى من غير جرح
ضرب وياخود يره چارپمسندن ناشى وفات ايتسه او بريسى آنك ديتنى
ضامن اولور

١٨٤ مسئله

بر كيمسه قتل اولندقده ديگر كمسنه بن انى آلت جارحه ايله عمدا قتل ايتدم ديو اقرار ايتدكدنصكره او كمسنه دونوب بن آخر شخصى ضرب ايتمك مراد ايتمشيدم آلت جارحه خطاء اول كيمسه يه اصابت ايتدى ديسه او كمسنه نك بو كلامنه اعتبار و التفات اولنميوب اقرار مشروحنه بناء ورثهٔ قتيل انى قصاص ايتديره بيلور

١٨٥ مسئله

بر كيمسه ديگر كمسنه يى موجب قصاص اولان قتل ايله قتل ايتدكدنصكره قاتلك قصاصيله حكم اولنمزدن مقدم مقتولك حصرا وارثى اولان شخص اول قاتلى قصاصا قتل ايلسه قاتلك ورثه سى مورثلرينك اول كمسنه يى بروجه محرر قتل ايتديكنى معترف ايكن مجرد اول شخص آنى قبل الحكم قتل ايتدى ديو اول شخصى قصاص ايتديرز وياخود اندن ديت آلورز ديه مزلر

❊ باب ثالث ❊

(جنايت فيما دون النفسه دائر اولوب ايكى فصلى حاويدر)

❊ فصل اول ❊

(جرحك تقسيم واقسامنك تعريفى وبعض احكام ومسائلى بياننده‌در)

١٨٦ مسئله

جرح درت قسمدر اولكيسى عمد ايكنجيسى خطا اوچنجيسى خطا مجراسنه جارى دردنجيسى تسببا جرحدر

(جرح عمد) كرك آلت جارحه ايله وكرك آلت جارحه نك غيريسيله جرحى مشروع اولميان بر آدمى قصدا جرح ايتمكدر

١٨٧ مسئله

(جرح خطا) قصده مقرون اولميه‌رق خطاء بر انسانى جرح ايتمكدر

صيد ظنيله بر انسانه قورشون آتيلوبده اول انسانك جرح ايدلمسى كبى ١٧ مسئله ده قتل خطا حقنده بيان اولنان تفصيلات بونك حقنده دخى جاريدر

١٨٨ مسئله

(خطا مجراسنه جارى اولان جرح) غير اختيارى بر فعل ايله وقوعه گلان جرحدر

بر كيمسه نك النده ويا ارقه سنده بولنان بر آغر نسنه او كيمسه نك اختيارى اولمقسزين الندن ويا ارقه سندن آخر كمسنه اوزرينه دوشوبده اول كمسنه يى جرح ايتمسى كبى

١٨٩ مسئله

(تسببا جرح) بر انسانك جرحنه سبب اولمقدر

شويله كه بر شيده بر انسانك على جرى العاده مجروح اولمسنه مؤدى اولان بر فعلى احداث ايتمكدر

بر كيمسه بلا اذن ولى الامر طريق عامه بر قويى حفر ايدوبده اورايه قضارا بر انسان دوشوبده مجروح اولمسى كبى

١٩٠ مسئله

مسائل آتيه ده بيان اولنه جغى وجهله مساوات وتماثل شرطيله مشروط اوله‌رق جرح عمد قصاصى موجب اولور

جرح عمددن ماعدا سنده اگر عضو مجروح بالكليه قطع اولنمش وياخود جرحدن ناشى عضو مجروحك كليا منفعتى زائل اوله‌رق عملمانده اولمش ايسه او صورتده ديتى موجب اولور

فقط ٢٢ مسئله نك فقرهٔ استثنائيه سنده تسببا قتلك ديتى موجب اولمسى حقنده بيان اولنان ايكى شرط تسببا جرحك ديتى موجب اولمسى حقنده دخى معتبردر

واگر جرح سببيله عضو مجروحك بالكليه منفعتى زائل اولميوب فقط ضعف طارى اولسه وياخود ياره ايولشدكدنصكره مجروحده عيبى موجب

برأثر جراحت باقی قالسه اوصورتده حکومت عدل لازم کلور
حکومت عدلك تعریفی کتاب الدیاتك مقدمه سنده کله جکدر

۱۹۱ مسئله

جرح مجروحك موتنه مؤدی اوله رق قتله منقلب اولمادقجه جارح
مجروحك میراثندن محروم اولماز
مثلا برکیمسه باباسنی جرح ایتدکدنصکره مجروح اول جرحدن تمامیله
صحت بولدقدنصکره حتف انفه (یعنی محضا اجلیله) وفات ایتسه جارح
انك میراثندن محروم اولماز
اما جرح مجروحك موتنه مؤدی اوله رق قتله منقلب اولور ایسه
اوصورتده آتده احکام قتل جریان ایده جکندن حرمان ارثی موجب
اولور

۱۹۲ مسئله

اعضانك قصاصنده بدلده مساوات شرطدر
بناء علیه ذکور ایله اناث بیننده جروحده قصاص جاری اولماز
شویله که برارککك برقادینك ویابرقادین برارککك اعضاسندن برینی
عمدا وبغیر حق جرح وقطع ایلسه جارحه قصاص لازم کلمز
بلکه عضو مجروحك دیتی لازم کلور
کذلك صغیر ایله کبیر بیننده قصاص جاری اولماز
شویله که کبیر اولان برکیمسه صغیرك اعضاسندن بریسنی عمدا وبغیر
حق جرح وقطع ایلسه جارحه قصاص لازم کلیوب دیت لازم کلور
کذا ذاتا سقیم ویاخود زائد اولان برعضوك جرح وقطعنده قصاص
لازم کلمز
مثلا برکیمسه دیکر کمسنه نك چولاق اولان قولنی ویاخود طوپال اولان
اباغنی ویاخود زائد اولان پارمغنی ویاخود صاغر اولان قولاغنی ویاخود
چورك اولان دیشنی عمدا جرح وقطع ایلسه قصاص لازم کلمز
بلکه صور مشروحه ده یادیت ویاحکومت عدل لازم کلور

کذلك حر ایله رقیق بیننده قصاص جاری اولماز
مثلا حر اولان برشخص برکوله ویاجاریه نك قولنی عمدا وبغیر حق
تمام دیرسکندن جرح وقطع ایلسه اول شخصه قصاص لازم کلیوب
اوکوله ویاجاریه نك نصف قیمتنی ضامن اولور
کذلك برکوله ویاجاریه حر اولان برکیمسه نك قولنی تمام دیرسکندن
جرح وقطع ایلسه اول کوله ویاجاریه یه قصاص لازم کلمز
بلکه مولی مخیردر دیلرسه اول کوله ویاجاریه یی مجنی علیهه دفع
وتسلیم ایدر ودیلرسه مجنی علیهه قولنك دیتنی ویروب جانی اولان کوله
ویاجاریه یی الیقور
هم جانی وهم مجنی علیه رقیق اولدقلری صورتده دخی جنایت
فیمادون النفسده قصاص یوقدر

۱۹۳ مسئله

جنایت فیمادون النفسده جانی متعدد اولدیغی صورتده قصاص یوقدر
مثلا ایکی کیمسه معا برشخصك عضو ینی عمدا جرح وقطع ایلسه لر انلردن
هیچ برینه قصاص لازم کلیوب ایکیسی برابر عضو مجروحك دیتنی ویررلر

۱۹٤ مسئله

عمدا وقوع بولان برجنایتدن ناشی مجنی علیهك اعضاسندن بریسی بدندن
منقطع ومنفصل اولمیه رق بعینه قائم اولدیغی حالده انجق اول عضوك
منفعت مقصوده سی بالکلیه زائل اولسه جانی یه قصاص لازم کلیوب اول
عضوك دیتی لازم کلور
مثلا برکیمسه دیکر کمسنه یی بغیر حق ضرب ایدوبده اندن ناشی اول کمسنه نك
هیچ برعضوی مقطوع ومجروح اولمیوب فقط قوهٔ باصره ویاقوهٔ سامعه
ویاقوهٔ شامه ویاقوهٔ ذائقه ویاقوهٔ ناطقه سی ویا رجولیتی ویاتوالدی
بالکلیه زائل اولسه دیت لازم کلور
اما منفعت مقصوده بالکلیه زائل اولمیوبده اکا برمقدار ضعف وخلل طاری
اولور ایسه اوصورتده حکومت عدل لازم کلور

١٩٥ مسئله

اعضانك قصاصنده دخی مجروح جارحك جزئی اولمامق شرطدر
بناء علیه بر کیمسه‌نك اعضاسندن بريني ابوين ويا اجداد وجداتدن بریسی عمدا جرح وقطع ایلسه جارح قصاص اولنماز بلکه مجروحه دیت ویرر

١٩٦ مسئله

اعضانك قصاصنده تماما وكاملا مماثلته رعایت اولنمق شرطدر
بناء علیه بروجه مشروح مماثلته رعایت ممکن اولمیان جروحده قصاص يوقدر
مثلا بر کیمسه دیگر کمسنه‌نك صاغ قولنی بلا زیاده ولانقصان تمام دیرسکندن عمدا قطع ایلسه قصاصا قطع اولنه جق مقدارك تعیینی قابل اولمغله مماثلته رعایت ممکن اولدیغندن قصاصك سائر شرائطی دخی موجود اولدیغی حالده جارحك دخی صاغ قولی دیرسکندن قطع اولنه‌رق استیفاء قصاص اولنه بیلور
اما تمام دیرسکندن قطع ایتمیوب‌ده برمقدار زیاده ویانقصان قطع ایدرك مماثلته رعایت ممکن اولماسه اوصورتده قصاص لازم گلیوب دیت لازم گلور

١٩٧ مسئله

قتل عمد کبی جرح عمدده دخی عفو وابرا وصلح ایله قصاص ساقط اولور

١٩٨ مسئله

گرك قصاص وگرك دیتك وجوبنده جارحك اکراه معتبر ایله مکره اولمامسی شرطدر
بناء علیه بر کیمسه دیگر کمسنه‌یه فلان شخصی جرح ایله دیو اکراه معتبر ایله اکراه واجبار ایدوبده اول کمسنه دخی او شخصی مکرها جرح ایلسه جارحه قصاص ودیتدن هیچ بریسی لازم گلمز
بلکه جرحك موجب ومقتضاسی مجبر اوزرینه اجرا اولنور
اکراه معتبرك شروطی ٧١ مسئله‌ده تفصیلا بیان قلنمش اولمغله مسئلهٔ

مذکوره‌یه مراجعت اولنه

١٩٩ مسئله

برطرفده‌کی عضو ایچون دیگر طرفده اولان عضو قصاص اولنماز
مثلا صول قول ایچون صاغ قول وبالعکس صاغ قول ایچون صول قول قصاص اولنماز
کذلك الت چکه‌ده‌کی بردیش ایچون اوست چکه‌ده اکا محاذی اولان دیش قصاص اولنماز
وبالعکس اوست چکه‌ده‌کی دیش ایچون الت چکه‌ده اکا مقابل اولان دیش قصاص اولنماز

٢٠٠ مسئله

بر کیمسه دیگر کمسنه‌نك گوزینی عمدا چیقارسه مماثلته رعایت ممکن اولمادیغندن جانی‌یه قصاص لازم گلیوب دیت لازم گلور

٢٠١ مسئله

عمدا قطع ایدیلان برعضوك یاره‌سی ایواشه‌رق نتیجه‌سی معلوم اولمدقجه جارح قصاص اولنماز

(تنبیه)

بالاده بیان اولنان مسائلدن مستبان اولدیغی اوزره جنایت فیمادون النفس غالب احوالده یادیت ویاحکومت عدلی موجب اولور
غایت نادر اوله‌رق بعض کره دخی قصاصی موجب اولور

٢٠٢ مسئله

مجروحك یاره‌سی تماميله کسب التیام ایدوب اصلا اثر جراحت قالماسه جارحه دیت ویاخود حکومت عدل لازم گلمز
فقط مجروح اول جرحدن ناشی برمدت صاحب فراش وکسبدن عاجز اوله‌رق طبیبه علاج ومداوات ایتدیرمش ایسه اول مدتده نفقه‌سنی وطبیبك اجر مثلنی وصرف ایدیلان ادویه‌نك ثمن مثلنی جارحدن آله بیلور

٢٠٣ مسئله

بر کیمسه صغیرك دیشنی بغیرحق اخراج ایلسه فی الحال جانی اوزرینه دیتله حکم اولنه مز

بلکه جانیدن کفیل النه رق برسنهٔ کامله تأجیل اولنور

اکر سنه ختامنده اخراج ایدیلان دیشك یرنده اولکی کبی بردیش ظهور ایدر ایسه اوصورتده جانی یه دیت لازم کلمز

واکر سنه ختامنده دیش ظهور ایتمز ایسه او صورتده جانی اوزرینه دیتله حکم اولنور

سنه ختامندن اول صغیر وفات ایتدیکی حالده جانی یه دیت لازم کلمز

٢٠٤ مسئله

بر کیمسه دیکر کمسنه نك اغزینه ضرب ایدوب بردیشینك نصفنی قیرمغله نصف باقیسی قرار وب انتفاع ممکن اولماسه او کیمسه اوزرینه دیشك تماما دیتی لازم کلور

٢٠٥ مسئله

بر کیمسه دیشجی یه بنم شو اغریان دیشمی اخراج ایله دیو بردیش تعیین ایدوبده دیشجی خطأ اول کیمسه نك بشقه بردیشنی اخراج ایلسه دیشجی یه اول دیشك دیتی لازم کلور

٢٠٦ مسئله

طرناق ایچون قصاص ودیت یوقدر

بناء علیه بر کیمسه دیکر کمسنه نك طرناغنی چیقاروبده اول طرناق یرینه دیکر طرناق بتماسه اول کیمسه یه حکومت عدل لازم کلور

طرناق عیبلی اوله رق بتمش ایسه اوصورتده دخی حکومت عدل لازم کلور

٢٠٧ مسئله

بر کیمسه دیکر کمسنه یی ضرب ایدوبده اندنناشی اول کمسنه نك قاصیغی یاریلوب فتق علتنه مبتلی اولسه ضاربه حکومت عدل لازم کلور

٢٠٨ مسئله

بر کیمسه دیکر کمسنه نك (١٧١ و ١٧٢ مسئله لرده بیان وتفصیل اولندیغی وجهله) نفسنه ویامال ویاعرضنه بغیرحق تعرض ایدوبده اول کیمسه نك جرحندن بشقه برصورتله دفع تعرض ممکن اولمامغله متعرض علیه اول کیمسه یی جرح ایلسه کندویه نسنه لازم کلمز

اما بشقه برصورتله دفع تعرض ممکن ایکن اول صورتك اجراسنه تشبث ایتمیه رك اول کیمسه یی جرح ایلسه اوصورتده جرحك موجبیله متعرض علیه مؤاخذه اولنور

کذلك بر کیمسه دیکر کمسنه نك النی اصیروبده او کمسنه النی قورتارمق ایچون النی چکدکده اول کیمسه نك برقاچ دیشی چیقسه او کیمسه یه نسنه لازم کلمز

٢٠٩ مسئله

بر کیمسه منکوحه سی اولمیان برقزی ایتوب دوشورمکله اندنناشی اول قزك بکارتی زائل اولسه اول کیمسه آنك مهر مثلنی ضامن اولور

فصل ثانی

(شجاج بیاننده در)

٢١٠ مسئله

شجه اون قسمدر

اولکیسی میمك ضمی وضادك کسریله موضحه در

موضحه شول یاره در که انده کمیك میدانه چیقوب کورینه

ایکنجیسی شینك کسریله هاشمه در

هاشمه اول یاره در که آنده کمیك قرلمش اوله

اوچنجیسی میمك ضمی ونونك فتحی وقافك تشدید وکسریله منقله در

منقله شول یاره در که انده کمیك قیرلمقله برابر یرندن اوینامش اوله

دردنجیسی همزه‌نك مدی ومیمك فتح وتشدیدیله آمه درکه باش
کمیکنك ایچ طرفنده اصطلاح اطباده ام الدماغ تعبیر اولنان جادهٔ
واصل اولان یاره‌در

بشنجیسی رانك کسریله حارصه درکه انده دری یرتیلوب قان چیقمیه

آلتنجیسی میمك کسریله دامعه درکه انده قان چیقوب فقط کوزده‌کی
یاش کبی موضع جراحتده بریکوب سیلان ایلمیه

یدنجیسی میمك کسریله دامیه درکه قان سیلان ایدن یاره‌در

سکزنجیسی ضادك کسریله باضعه درکه انده یالکز دری قطع اولنمش اوله

طقوزنجیسی میمك ضمی وتانك فتحی وحانك کسریله متلاحمه درکه
انده دری ایله برابر ات دخی قطع اولنمش اوله

اوننجیسی قرطاس وزننده سمحاق درکه انده کمیك اوزرنده‌کی زار کبی
اینجه دری‌یه قدر یرتیلوب فقط اول دری یرتلمامش اوله

❋ کتاب ثانی ❋

(دیات حقنده اولوب برمقدمه ایله ایکی بابی حاویدر)

❋ مقدمه ❋

(دیاته متعلق بعض اصطلاحات فقهیه بیاننده‌در)

۲۱۱ مسئله

دالك کسری ویانك فتح وتخفیفیله دیت جنایت فی النفسده مقتولك
نفسنه بدل وجنایت فی مادون النفسده مجروحك جرح ایدیلان عضوینه
بدل جانی اوزرینه لازم کلان مالدر جمعی دیات کلور

نفسك دیتنه (دیت کامله) وعضوك دیتنه همزه‌نك فتحی ورانك سکونیله
ارش دخی اطلاق اولنور

۲۱۲ مسئله

درهم شرعی اون درت قیراط شرعیدن عبارتدر

۲۱۳ مسئله

قیراط شرعی بش عدد متوسط اarpa اغرلغندن عبارتدر

۲۱۴ مسئله

دینار اون درهم شرعی سیم خالص قیمتنده اولان التوندر

۲۱۵ مسئله

میمك فتحیله ابن مخاض ایکی یاشنه کیرن ارکك دوه‌در

۲۱۶ مسئله

بنت مخاض ایکی یاشنه کیرن دیشی دوه‌در

۲۱۷ مسئله

لامك فتحی وبانك ضم ومدیله بنت لبون اوچ یاشنه کیرن دیشی دوه‌در

۲۱۸ مسئله

حاء مهمله‌نك کسری وقافك تشدید وفتحیله حقه درت یاشنه کیرن
دیشی دوه‌در

۲۱۹ مسئله

جیمك وذالك فتحیله جذعه بش یاشنه کیرن دیشی دوه‌در

۲۲۰ مسئله

حکومت عدل بعد البرء کندوده عیبی موجب بر اثر قلان مجروح
مملوك فرض اولنه‌رق برکره اول اثردن سالم اولدیغی حالده و برکره‌ده
اول اثرله معیب اولدیغی حالده اهل وقوف معرفتیله کندویه قیمت
تقدیر اولنوب بو ایکی قیمت بیننده‌کی تفاوت ونقصان سالماً قیمتك قاچده
بری ایسه او نسبتده دیتك مقداری حکومت عدلدر

مثلا مجروحك اول اثردن سالم اولدیغی حالده قیمتی اون بیك غروش
واول اثرله معیب اولدیغی حالده قیمتی سکز بیك غروش اولدیغی اهل
وقوف طرفندن اخبار اولنسه بو ایکی قیمت بیننده تفاوت اولان

ایکی بیک غروش سالما قیمتی اولان اونبیک غروشك خمسی اولمغله بو صورتده دیتك خمسی حکومت عدلدر

کذلك مجروحك اول اثر کندوده موجود اولمادیغی حالده قیمتی اونبیك واول اثر موجود اولدیغی حالده قیمتی طقوز بیك غروش اولدیغنی اهل وقوف بیان ایلسه اشبو ایکی قیمت بیننده تفاوت اولان بیك غروش سالما قیمتی اولان اونبیك غروشك عشری اولمغله بو تقدیرجه دیتك عشری حکومت عدلدر

کذا مجروحك کندوده اول اثر موجود اولمیه رق قیمتی یکرمی بیك غروش واول اثر موجود اوله رق قیمتی اونبیك غروش اولدیغی اهل وقوفك اخباریله تحقق ایتدیکی حالده اشبو ایکی قیمت بیننده تفاوت اولان اونبیك غروش سالما قیمتك نصفی اولمغله شو حالده دیتك نصفی حکومت عدلدر

کذلك مجروحك اول اثرسز قیمتی یکرمی بیك واول اثرله قیمتی اون بشبیك غروش تقدیر اولنسه قیمتین مذکورتین بیننده اولان تفاوت که بشبیك غروشدر سالما قیمتك ربعی اولمغله بو حالده دیتك ربعی حکومت عدلدر

باب اول

(نفسك دیاتی حقنده در)

٢٢١ مسئله

دیت اوچ نوع مالدن ادا اولنور

اولکیسی کموش ایکنجیسی آلتون اوچنجیسی دوه در

٢٢٢ مسئله

ذکوردن اولان کیمسه نك کوشدن دیتی اون بیك درهم شرعیدر

آلتوندن بیك دینار در

دوه دن یوز دوه در

قتل خطاده بو یوز دوه نك یکرمیسی ابن مخاض و یکرمیسی بنت مخاض ویکرمیسی بنت لبون ویکرمیسی حقه دن ویکرمیسی جذعه دن ویریلور شبه عمدده ابن مخاضك ماعداسی اولان درت نوعك هر برندن یکرمی بشر دوه ویریلور

٢٢٣ مسئله

اناثك دیتی ذکورك دیتنك نصفیدر

یعنی بر قادینك کوشدن دیتی بشبیك درهم شرعی والتوندن بشیوز دینار ودوه دن اللی دوه در

یسر وسهولتنه مبنی من القدیم ممالك عثمانیه ده دیتك کوشدن حکم واداسی متعامل ومتعارف اولمشدر

٢٢٤ مسئله

دیت خالص اولان کوشدن ادا اولنور خالصی غشنه مقدارا غالب اولان کموش خالص حکمنده اولدیغندن اندن دخی وزنا دیت ادا اولنه بیلور

فی زماننا یکرمی غروشه رایج اولان سیم مجیدیه (سکسان اوچ عیارنده اولدیغی جهتله بونك) خالصی مقدارا غشنه غالب اولدیغندن دیتك اندن وزنا ایفاسی جائزدر

قیمتجه سیم مجیدیه یه معادل اولان سائر مسکوکات نقدیه اوله دن دیتك اداسی انجق طرفینك رضا وموافقتلری حالنده جائز اوله بیلور طرفینك رضا وموافقتلری اولمادیغی تقدیرده جائز اوله مز

مثلا ذکوردن اولان بر کیمسه نك سیم مجیدیه دن دیت کامله سی بیك اوچیوز اوتوز اوچ عدد وبرچاریك و برغروشلق و بر یکرمی پاره لك یعنی یکرمی التی بیك التیوز التمش التی غروش یکرمی پاره دن عبارت اولمغله حاکم دخی اولوجهله دیتك اداسیله قاتل اوزرینه حکم ایتدکدنصکره ورثهٔ قتیلك انجق مجیدیه اوله رق مبلغ محکوم بهی قاتلدن مطالبه یه حق وصلاحیتی واردر

قاتل مبلغ مزبوری سیم مجیدیه اوله رق ورثهٔ قتیله ادا ایدرکن ورثه المیوب قیمجه مبلغ مزبوره معادل اولان شو قدر مجیدیه التونی ویر دیو قاتله جبر ایده مزلر

کذلك صورت مذکوره ده ورثهٔ قتیل مبلغ محکوم بهی سیم مجیدیه اوله رق قاتلدن مطالبه ایتدکلرنده قاتل مجیدیه ویرمیوب مثلا قیمت حقیقیه سیله مبلغ مزبوره معادل شو قدر عدد مثالك ویریرم دیه مز

٢٢٥ مسئله

فی زماننا بش غروشه رایج اولان التیلغك غشی خالصنه مقدارا غالب اولدیغندن دیتك آدن وزنا اعطاسی جائز اوله مز

٢٢٦ مسئله

دیت سنین ثلثه ده تقاسیط ثلثه ایله ادا اولنور

شویله که وقت حکمدن اعتبارا سنهٔ اولی ختامنده دیتك برثلثی وسنهٔ ثانیه ختامنده دیکر ثلثی وسنهٔ ثالثه ختامنده آخر ثلثی ادا اولنور

٢٢٧ مسئله

دیت واحده برقاج قاتله منقسم اوله رق لازم کلسه قاتللردن هر بری کندو حصه سنی بروجه مشروح تقاسیط ثلثه ایله ادا ایدر

مثلا درت کیمسه برشخصی معا وخطأ قتل ایتدکده قاتللردن هر بری کندویه لازم کلان ربع دیتك ثلثنی اولکی سنه وثلث آخرینی ایکنجی سنه وثلث دیکرینی اوچنجی سنه ختامنده ادا ایدر

کذلك من علیه القسامه اولان قریه ویا محله اهالیسندن هر بری دیتدن کندویه اصابت ایدن حصه یی سنین ثلثه ده تقاسیط ثلثه ایله ادا ایدر

٢٢٨ مسئله

رقیقك (یعنی ازادسز کوله و یاجاریه نك) دیتی قیمتیدر

فقط رقیقك قیمتی حرك دیتی مقدارینه بالغ اولور ایسه او صورتده قیمتدن اون درهم تنزیل ایدیلور

مثلا موجب دیت اولان قتل ایله مقتول اولان کوله نك قیمتی اون بیك درهم شرعی کموش اولسه او صورتده اون درهم کموش تنزیل ایدیله رك اول کوله نك مولاسنه قاتلك طقوز بیك طقوز یوز طقسان درهم کموش ویرمسی لازم کلور

٢٢٩ مسئله

کندی اوزرینه دیت واجب اولان قاتل ورثهٔ قتیله دیتی ادا ایتمکسزین وفات ایدر ایسه دیون سائره سی کبی دیتك ترکه سندن ایفاسی لازم کلوز

٢٣٠ مسئله

مقتولك دیتی اموال سائره سی کبیدر شویله که مقتولك دیتندن دیونی ادا و وصایاسی تنفیذ و باقیسی بین الورثه تقسیم اولنور

٢٣١ مسئله

ولی قتیل قاتل عامد ایله بر بدل معین اوزرینه مصالحه اولوبده بدل صلح تأجیل اولنمامش ایسه فی الحال بدل صلحك اداسی لازم کلور
اکر بدل صلح تأجیل اولنمش ایسه معین اولان اجلك حلولنده اداسی لازم کلور

باب ثانی

(اعضانك ارش و دیتی حقنده در)

٢٣٢ مسئله

ال ایاق برون قولاق دوداق کوز قاش قادینلرك مملری و ممه باشلری کبی بدن انسانده جفت اولان اعضانك هر جفتنك ارشی دیت کامله یعنی نفسك تمام دیتیدر

یالکز برتکینك ارشی دیت کامله نك نصفیدر

رجالك ممه‌لرینك ارشی اولمیوب انلرده حکومت عدل واردر
مثلا ذکوردن اولان برکیمسه‌نك ایکی قولاغنك ارشی اون بیك درهم
کموش اولوب یالکز برقولاغنك ارشی بشبیك درهم کموشدر
کذلك اناثدن اولان برکیمسه‌نك ایکی قولاغنك ارشی بشبیك درهم
اولوب یالکز برقولاغنك ارشی ایکی بیك بشیوز درهمدن عبارتدر

مسئله ٢٣٣

کرپك وکوز قپاقلری کبی عددی درت اولان اعضانك دردینك
ارشی دیت کامله وهر برعددینك ارشی دیت کامله‌نك ربعیدر

مسئله ٢٣٤

بردیشك ارشی دیت کامله‌نك عشرینك نصفیدر
شویله که ذکوردن اولان آدمك بردیشینك ارشی بشیوز واناثدن
اولان آدمك بردیشینك ارشی ایکیوز اللی درهم کموشدن عبارتدر

مسئله ٢٣٥

کرك ال وکرك ایاقدن هر پارمغك ارشی دیت کامله‌نك عشریدر
یعنی ذکوردن اولان کیمسه‌نك برپارمغنك ارشی بیك واناثدن اولان
کیمسه‌نك بشیوز درهم کموشدر

مسئله ٢٣٦

اوچ مفصلی اولان پارمقلرك هر برمفصلنك ارشی برپارمغك
ارشنك ثلثیدر

مسئله ٢٣٧

ایکی مفصلی اولان پارمقلرك بهر مفصلنك ارشی برپارمغك ارشنك
نصفیدر
نصف مفصل ایچون حکومت عدل لازم کلور

مسئله ٢٣٨

لسانك ارشی دیت کامله‌در

یعنی رجالك لسانك ارشی اون بیك مرأه‌نك بشبیك درهم کموشدر

مسئله ٢٣٩

عقلك ارشی دیت کامله‌در
مثلا برکیمسه دیکرکسنه‌نك عقلنی ازاله ایدر برجنایتده بولنوبده اوکسنه
اندنناشی مجنون اولسه جانی اوزرینه اوکسنه‌نك تمامادیتی لازم کلور
یعنی کندویه جنت عارض اولان شخص ذکوردن ایسه اون بیك اناثدن
ایسه بشبیك درهم کموش لازم کلور

مسئله ٢٤٠

برکیمسه دیکرکسنه‌نك ارقه‌سنه ویاقارننه ضرب ایدوبده اندنناشی اوکسنه
بولنی امساك ایده میوب سلس البول علتنه مبتلی اولسه ضاربه اوکسنه‌نك
دیت کامله‌سنی ویرمك لازم کلور

مسئله ٢٤١

شجهٔ موضحه‌ده شاج اوزرینه دیتك عشرینك نصفی لازم کلور
شویله که مشجوج ذکوردن ایسه بشیوز اناثدن ایسه ایکیوز اللی درهم
کموش لازم کلور

مسئله ٢٤٢

هاشمه‌ده دیتك عشری لازم کلور
شویله که مشجوج ذکوردن ایسه بیك اناثدن ایسه بشیوز درهم کموش
لازم کلور

مسئله ٢٤٣

منقله‌ده دیتك عشریله عشرینك نصفی لازم کلور
یعنی مشجوج ذکوردن ایسه بیك بشیوز اناثدن ایسه یدیوز اللی درهم
کموش لازم کلور

مسئله ٢٤٤

آمه‌ده دیت کامله‌نك ثلثی لازم کلور

٢٤٥ مسئله

حارصه ودامعه ودامیه وباضعه ومتلاحمه وسمحاقك هر برنده حکومت عدل لازم کلور

٢٤٦ مسئله

بروجه بالاشجاجده ارش وحکومت عدلك لزومی بعد البرأ شجك عیبی موجب براثری قالدیغی صورتده در

اما بعد البرأ شجك عیبی موجب براثری قالمز ایسه اوصورتده ارش وحکومت عدل لازم کلمز

٢٤٧ مسئله

جنایت فیما دون النفسده جانی یه لازم کلان ارشك مقداری دیت کامله نك ثلثنی تجاوز ایتمز ایسه اوصورتده ارش بر سنه ختامنده ادا اولنمق اوزره جانی اوزرینه مؤجلا حکم اولنور

واکر ارشك مقداری دیت کامله نك ثلثی اوزرینه زائد اولور ایسه ثلث مقداری سنهٔ اولی ختامنده وزائد اولان مقداری سنهٔ ثانیه ختامنده ادا اولنمق اوزره حکم اولنور

واکر ارشك مقداری دیت کامله نك ثلثانی اوزرینه زائد اولور ایسه ایکی ثلثی برسنه‌دن ایکی سنه ختامنده وزائد اولان مقداری اوچنجی سنه ختامنده ادا اولنمق اوزره حکم اولنور

تمت الرسالة بعون الله الملك الوهاب

(٨٠ مسئله زبرنده وعد ایدیلان مخطره در)

قاتل عامدك قصاصیله حاکم طرفندن حکم ایدلدکدنصکره اصولی وجهله اعلامی تنظیم اولنوب باب عالی یه تقدیم واورادن دخی اعلامك صك وسبکی تدقیق ایدلمك اوزره باب والای فتواپناهی یه ارسال اولنه‌رق فتواخانهٔ جلیله ده اعلام تدقیق ومقتضاسی ظهر اعلامه تحشیه وتمهیر ایدلدکدنصکره باب عالی یه اعاده اولنور اعلامك موافق اصول اولدیغی جانب جلیل فتواخانه‌دن تصدیق اولنه‌رق قصاصك اجراسی کوسترلمش ایسه کیفیت عتبهٔ جناب ملوکانه یه عرض

وقصاصك اجراسی بابنده ارادهٔ سنیه استحصال وموجبنجه

دیوان همایون قلمندن برقطعه فرمان عالیشان

تسطیر اولندقدنصکره قاتلك قصاصی

اجرا اولنمق من القدیم دولتجه

اصول وقاعده اتخاذ

اولنمشدر

(بلا بينه مضمونيله عمل و حكم جائز اوله بيله جك صورتده سندات شرعيه نك تنظيمنه دائر بوندن اقدم طرف عاجزيدن قلمه النوب مجله جمعيت علميه سنك تصديق و مقام سامئ جناب مشيختپناهيلرينك عرضى اوزرينه مرعيت احكامنه ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهى شرفتعلق ايدن تعليمات سنيه لايحه سنه مؤخرا جمعيت مذكوره معرفتيله بعض فقره لر علاوه قلنمش اولمغله هر علاوه متعلق اولديغى ماده ذيلنه درج ايديله رك لايحهٔ مذكوره بروجه آتى تحرير اولنور

برنجى ماده بر استدعا محكمه يه حواله اولنوب طرفين محكمه يه كلدكلرنده كرك مدعى و كرك مدعى عليهك شخصى محكمه جه مجهول بولنديغى و اقامه اولنان دعوى كندى دعوالرى اولديغنه دلالت ايدر يدلرنده اوراق معتبره بولنمديغى و ياخود دعواده همان يكديكرينى تصديق ايدرك بر صنيعه شائبه سى حس اولنديغى تقديرجه شخصلرينى و اسم و شهرتيله صنعت و مأموريت و محل اقامتلرينى تعريف ايچون محله لرى مختارلرندن و ياخود تابع اولدقلرى اصناف كتخداسندن و يا آمر و ضابطلرندن و منسوب اولدقلرى دوائر ورؤسا طرفلرندن بر قطعه علم و خبر كتورديله جكدر

ايكنجى ماده وكالت تسجيلنه مخصوص اولمق اوزره محكمه ده بر جريده طوتيله جقدر طرفيندن برى تسجيل وكالت ايده جك اولدقده نصورتله وكيلى توكيل ايتديكنى حاكم و يا نائبى حضورنده تقرير ايدوب تقريرى عينيله تسجيل جريده سنه يازيلوب كندوسنه امضا و تمهير ايتديريله جك و اكر كندوسنك يازوسى يوق ايسه انك امر و انتخابيله ديكرى تحرير ايدوب زيرينى كندى مهرى و يا اشارت مخصوصه سيله تصديق ايتدكدن صكره تقرير وكالت حاكم و يا نائبدن

قنغيسى حضورنده وقوعبولمش ايسه اولدخى امضا و تمهير ايده جكدر و حين تسجيلده موكلك باباو دده سنك اسمى دخى سؤال اولنه رق جريده يه قيد اولنه جقدر

اوچنجى ماده مادهٔ آنفه ده بيان اولنديغى وجهله بر محكمه نك حاكم و يا نائبى حضورنده وكالت تسجيل و جريدهٔ مخصوصه سنه تحرير اولندقدنصكره محاكمه ختام بولمقسزين اول حاكمك عزل و يا وفاتى وقوع بولديغى تقديرجه موكل تكرار حاكم لاحق حضورنده تسجيل وكالته محتاج اولميوب جريده ده مسطور اولان قيدموجبنجه حاكم لاحق خصم مواجهه سنده وكيلك وكالتيله حكم ايدوب مرافعه يى رؤيت و استماع ايده بيلور

دردنجى ماده ضبط دعوى موقعنده ضبط كاتبى طرفينك افاده لرينى كمال مرتبه دقتله استماع و تأييد مدعا ضمننده ابراز ايده جكلرى اوراق و سنداتى لايقيله مطالعه ايتدكدنصكره طرفينك اسم و شهرت و محل اقامتلرى و شخصلرى تعريف اولنمش ايسه معرفلرينك اسم و شهرت و صورت افاده لرينى و ابراز اولنان سندات و اوراقك خلاصه لرينى عادى و رقعه اوزرينه ضبط و تحرير ايده جكدر

بشنجى ماده مادهٔ آنفه ده بيان اولنان ضبط دعوى طرفينك اكلايه بيله جكى آچيق بر عباره ايله يازيله جقدر

التنجى ماده دعوى ضبط اولندقدنصكره ضبط كاتبى طرفين ايله برابر مستشارى اولان محكمه لرده مستشار حضورينه مستشارى اولميان محكمه لرده حاكم و يا نائبى حضورينه كيروب ضبطى قرائت ايدر و بعد القرائه صورت ضبط طرفينك افاده لرينه موافق اولوب اولمديغى مستشار و يا حاكم و يا نائبى آيرو آيرو طرفيندن سؤال ايلر طرفيندن

هر بری صورت ضبطك افادەسنه موافق اولدیغنی تصدیق ایدر ایسه درحال واكر تصدیق ایتمیوب ده ضبطده برسهو ویانقصان وقوعندن ویاخود محاكمه جه لزومی اولان بعض شیلرك سؤال وجوابی ضبط وتحریر اولنمامسندن طولایی ضبطك تصحیحنه لزوم كوریلور ایسه تصحیح ایدلدكدن صكره محكمه یه مخصوص اولان ضبط جریدەسنه قید اولنه رق زیری طرفینه امضا وتمهیر ایتدیریله جكدر

ضبط جریدەسنده حك وسلنتی وقوعبولمیەجقدر

یدنجی ماده　ضبط برمنوال محرر جریدهٔ مخصوصەسنه تحریر وطرفینه امضا وتمهیر ایتدیرلدكدن صكره درسعادتده صدرین دائرەلرنده مستشارو یامعاونی واستانبول باب محكمەسنده مستشار بولنمدیغی حالده معاون ومشاورلرندن بری ومحكمهٔ تفتیشده مستشار بولنمدیغی تقدیرده محكمه نك ممیز اولی ومحاكم سائره ایله علی العموم طشره محكمەلرنده حاكم ویانائبی وباش كاتبی ضبطك زیرینی تصدیقا امضا ویامهر ذاتیلریله تمهیر ایدەجكلردر

سكزنجی ماده　محاكمه یه مباشرت اولندقدن صكره محاكمه نك ختامنه دكین اول محاكمه یه متعلق جریان ایدەجك بالجمله معاملات وتحقیقاتك جریانی عقیبنده سالف البیان ضبط جریدەسنه دعوانك ضبطی زیرینه خلاصه وجهله قید وتحریر اولنەجغی مثللو محاكمه نك رنكی دكیشوبده طرفینك افاداتنه بعض عباره علاوەسی لازم كلدیكی تقدیرده ضبطی امضا وتمهیر ایدن مأمورلر معرفتیله طرفین حضورنده ترقیم وعلاوه اولنه رق زیرینی طرفین واهمیتی اولدیغی حالده مأمورلر دخی امضا وتمهیر ایدەجكلردر

طقوزنجی ماده　طرفیندن برینه شاهد اقامەسی لازم كلدكده اولا شاهدلری اولوب اولمدیغی كندوسندن سؤال اولنور　شاهدلری اولدیغنی بیان وتقریر ایتدیكی حالده كیملر ایدوكی واسم وشهرتلری

وانلردن ماعدا شاهدلری اولوب اولمدیغی واولدیغی تقدیرده انلرك اسم وشهرتلری صورولور كرك شاهدلری حقنده واقع اولەجق افاداتی وكرك اصلا شاهدلری اولمدیغنی سویلدیكی حالده افادات واقعەسی ضبط جریدەسنه قیدایله كندوسنه امضا وتمهیر ایتدیریله جكدر

❋(علاوه)❋

اشبو مادەنك مبنی علیهی اولان مجلهٔ احكام عدلیەنك ١٧٥٣ مادەسی بروجه آتی ایضاح اولنور

شویله كه كندوسنده دعوی شرط اولمیوب شهادت حسبەنك قبولی جائز اولان خصوصاتده مدعینك اصلا شاهدم یوقدر دیمسی بلاعذر تأخیر اولنمیان شهادت حسبەنك قبولنه مانع اولەمیەجغی كبی یتیم وغیر رشیده متعلق بردعواده ولی ووصینك ویاخود بیت الماله متعلق بردعواده امین بیت المالك اصلا شاهدم یوقدر دیو اقرار ایتمسی دخی مسئلهٔ شرعیەسنه توفیقا قبول شهادته مانع اولەماز

مدعی اصلا شاهدم یوقدر دیدكدن صكره (مدعی علیه بنم غیابمده مدعابه اولان خصوصه فلان وفلان كیمسەلری اشهاد ایتمش بوكا مقدما وقوفم اولمادیغندن اصلا شاهدم یوقدر دیمشیدم مؤخرا كسب وقوف ایتدیكم جهتله شمدی شاهدلرم واردر دیەرك كلامین متناقضین یننی توفیقه تصدی ایدر ایسه اول حالده اقامه ایدەجكی شاهدلر قبول اولنور اما مدعی اصلا شاهدی اولمدیغنی اقرار ایتدكدنصكره مقدما شاهدلر خاطرمده اولمدیغندن یعنی شاهدلرم اولدیغنی نسیان ایتمش اولدیغمدن اصلا شاهدلرم اولمادیغنی اقرار ایتمش ایدم مؤخرا شاهدلرم اولدیغنی تذكر وتخطر ایتدم شاهدم واردر دیسه بومقوله عذرایله بین الدعوبین وقوعبولان تناقض شرعا مرتفع اولمدیغندن مجلهٔ احكام عدلیەنك ١٧٥٣ مادەسی موجبنجه اقامه ایدەجكی شهودك استماعندن حكام ممنوعدر)

اوننجی ماده　برمحاكمه فصل اولندقده نوجهله حكم اولندیغی

وحكمك اسباب موجبه‌سی خلاصه وجهله ضبطه شرح ویریلوب وزیری حاكم طرفندن تمهیر ایدیلوب بعده اعلام مسوده‌سی قلمه آلنور

اون برنجی ماده ضبط كاتبی محكمه‌یه مخصوص اولان ضبط جریده‌سندن صورت ضبطی عینیله كندو جریده‌سنه نقل و تحریر ایدوب اندن تقریر ایدر و محكمه‌یه مخصوص اولان جریده محكمه‌نك برمأمن محلنده حفظ اولنوب لازم كلدكجه اخراج اولنه‌جقدر محكمه‌ده دعاوینك كثرتی نسبتنده محكمه‌یه مخصوص متعدد ضبط جریده‌لری طوتیلور

اون ایكنجی ماده جریده‌ده محرر صورت دعوی اساس طوتیله‌رق اعلام مسوده‌سی اصول صك اوزره قلمه آلنور حین تسویده‌ده صورت ضبطك بعض عباره‌لرنده قاعدهٔ صك اوزره محو واثبات جائز ایسه‌ده اساس مسئله‌جه تغیر اولمامق شرطدر طرفیندن بری اصلا شاهدلری اولمدیغنی افاده ایتدیكی صورتده افادهٔ مذكوره‌سی عینیله اعلامه درج اولنوب اقامهٔ بینه‌دن اظهار عجز تعبیریله اكتفا اولنمیه‌جقدر

اون اوچنجی مادهٔ ضبط كاتبی اعلام مسوده‌سنی قلمه آلدقدنصكره مسوده اولا صدرین واستانبول باب محكمه‌لرنده وقایع كاتبی و محكمهٔ تفتیشده ممیز اول طرفلرندن تصحیح وبعده مستشار طرفندن دخی تدقیق و صورت ضبطه توفیق اولنه‌رق تصحیح وامضا وضعیله حاكمه تقدیم اولنور محاكم سائره‌ده محكمه‌نك باش كاتبی وار ایسه انك طرفندن مسوده تصحیح اولنه‌رق حاكمه تقدیم اولنور یوق ایسه ضبط كاتبی مسوده‌یی بالذات حاكمه تقدیم ایدر غلطه وخواص رفیعه محكمه‌لری كبی مركز نائبی بولنان محكمه‌لرده نائب مستشار وظائفنی ایفا ایده‌جكدر مسوده حاكمه

تقدیم اولندقده بعد النظر والتدقیق كشیده ایده‌جكی یازیله موجبجه اعلامی تحریر اولنه‌جقدر

اون دردنجی ماده بروجه مشروح اعلام یازلدقدن صكره ضبط كاتبی اسمنی ظهر اعلامه تحریر و مسوده‌یی تدقیق وامضا ایدن مأمورلر ترتیب سابق اوزره اعلامی دخی مطالعه و ظهرینی امضا و یاتمهیر ایدوب بعده اعلام حاكمه تقدیم اولنور

اون بشنجی ماده حاكم دخی مطالعه ایتدكدنصكره (سجله قید و مقابله اولنه) دیو اعلامك ظهرینه یازوب مقیده كوندرر مقید دخی بعد القید سجله قید و مقابله ایتدیكنی ظهر اعلامه شرح ویروب زیرینی تمهیر و حاكمه اعاده ایتدكدن صكره حاكم اصولی وجهله اعلامی تمهیر ایدر

اون التنجی ماده طشره‌یه كوندرلمك اوزره درسعادت محاكمندن تنظیم اولنه‌جق وكالت حجتلرنده بالاده بیان اولنان اصول تمامیله اجرا اولنه‌جقدر

اون یدنجی ماده طشره حكامی وكالت تقریرینی قضا داخلنده ایسه اول قضانك بدایت محكمه‌سنده و مركز لوا اولان قضاده ایسه لوا بدایت محكمه‌سنده كرسیٔ ولایتده ایسه استیناف محكمه‌سنده آله‌جقدر (اون طقوزنجی ماده‌نك ذیلنده بیان اولنه‌جغی وجهله بو ماده‌نك حكمی محاكم نظامیه‌نك ریاستی حكام شرعیه‌یه محول اولان محللره مخصوصدر)

اون سكزنجی مادهٔ بروجه محرر موكلك تقریری آلندقدن صكره صورت تقریری عینیله جریده‌یه قید و تحریر اولنوب موكله مهر ویا امضا ویا اشارت مخصوصه ایله تصدیق ایتدیرلدكدن صكره اصول

موضوعه سنه توفيقاً وكالت حجتی تنظيم وتمهير اولنور

اون طقوزنجی ماده — حاكم طرفندن برمنوال محرر تنظيم قلنان حجت شرعيه ده بيان اولنديغی اوزره وكالت تقريرينك كندو حضورلرنده وقوعبولديغی حين تقريرده حاضر بولنان اعضا بامضبطه تصديق ايده جك و بو تصديق مضبطه سی قضا بدايت محكمه سندن اعطا قلنمش ايسه اول قضانك ملحق بولنديغی ولايت استيناف محكمه سندن و ياخود لوا بدايت محكمه سندن تصديق اولنه جقدر

❋(علاوه)❋

(تصديق مضبطه سی ايروجه ورقه يه تحرير اولنميوب وكالت حجتنك ظهرينه تحرير اولنه جقدر

وتصديق مضبطه سنك زيری اعضانك مهرذاتيلر يله تمهير اولنه جغی كبی محكمه نك مهر رسميسيله دخی تمهير ايديله جكدر

محاكم نظاميه نك رياستی حكام شرعيه يه محول اولميان محللرده وكالت تقريری اصول موضوعه سنه توفيقاً حكام شرعيه طرفندن الندقدن وحجت شرعيه سی تنظيم قلندقدنصكره اشبو تعليمات سنيه موجبنجه وكالت حجتنك تصديقی محاكم نظاميه نك قنغيسنه عائد ايسه موكل وكالت حجتنی مستصحباً وكيل ايله برابر اول محكمه يه مراجعت ايدوب محكمهٔ مزبوره ده مضمون حجتی تقرير و ياخود وكالت حاكم الشرع حضورنده وكيلك غيابنده قبولنه موقوفاً تقرير ايدلمش ايسه اول حالده يالكز موكل محكمه يه مراجعتله مضمون حجتی تقرير ايتدكدنصكره محكمه طرفندن (درون حجتده محرر وكالت تقريری بزم حضورمزده دخی تكرار واعاده اولنمشدر) عباره سيله وكالت حجتنك ظهری تحشيه وزيری حين تقريرده حاضر بولنان اعضانك مهرذاتيلری و محكمه نك مهر رسميسيله تصديق اولنور

محاكم نظاميه ده وكالت حجتلرينك تصديقی مجاناً اجرا اولنه جقدر)

يكرمنجی ماده — موكلك شخصی مجهول بولنديغی تقديرجه برنجی ماده ده بيان اولنديغی وجهله شخصی تعريف ايتدريله جكدر

يكرمی برنجی ماده — طشره ده تنظيم اولنان وكالت حجتلرينك كما فی السابق فتواخانه دن تدقيق وتطبيقی اجرا اولنه جغی كبی بعدما طشره يه كوندرلمك اوزره درسعادت محاكمندن ويريلان وكالت حجتلرينك مهری مطابق ايدوكی ظهرينه فتواخانه دن شرح ويريله جكدر

يكرمی ايكنجی ماده — بشقه بلده يه كوندرلمك اوزره وراثت ووصايت كبی موادك ثبوتنی حاوی سند شرعی تنظيمی لازم كلدكده طشره حكامی اون يدنجی ماده موجبنجه مواد مذكوره يی بدايت وياستيناف محكمه لرنده استماع وفصل ايدر وطشره ده تنظيم اولنه جق وكالت حجتلری حقنده بيان اولنان اصول بو مثللو سند شرعی حقنده دخی جاری ومعتبردر

(بو ماده نك حكمی محاكم نظاميه نك رياستلری حكام شرعه محول اولان محللره مخصوصدر)

يكرمی اوچنجی ماده — مأمور وامنا ارساليله محلنده استماع قلنه جق خصوصاتی تحرير ايچون محكمه ده بر و يا برقاچ خصوص جريده لری طوتيله جقدر و بو جريده لر ضبط جريده لری كبی حفظ اولنوب خصوصه كيدلمك لازم كلدكده مأموره ويريله جكدر فصل دعوی وتسجيل وكالت واقرار ووقف ووصيت ومخالعه وتطليق وكشف وتقسيم عقار وصلح وابرا واخبار ملك واخبار تصرف وطرفيندن برينی تحليف كبی خصوصات ايچون حاكم طرفندن مأذوناً بر محله و يا بر قريه يه اعزام قلنان مأمور اول محله و ياقريه ده مختاران واهاليدن برقاچ ذاتی جلب وجمع ايله بر مجلس عقد ايدوب خصوصات واقعه يی استماع و بعده

خصوص جريده سنه قيد وتحرير وزيريني مجلسك انعقادينه باعث اولان اصحاب مصالحه وحين استماعده حاضر بولنان ذواته مهر ويا امضا ويا اشارت مخصوصه‌لريله تصديق ايتديردكدن صكره مختار مهريله دخی تمهير ايتديروب بعده كندويه ترفيق ايديلان امنا ايله برابر حاكمه انها ايده‌جكدر خصوصه محكمه كتبه‌سندن اهليت واستقامتی مجرب ومعلوم اولان ذات تعيين ايدلمليدر

يكرمی دردنجی ماده   بر حجتك مضمونيله حكم اولنوب موجبنجه اعلامی تنظيم اولندقده اول حجت محكمه ده اليقونيلوب دفتر سجلاتك حفظ اولنديغی محلده حفظ اولنه‌جقدر حجتلر ايله برابر طشره‌دن ورود ايدن تصديق مضبطه‌لری دخی حجتلر كبی حفظ اولنه‌جقدر

يكرمی بشنجی ماده   اشبو نظامنامه‌يه توفيقاً تنظيم واعطا قلنان سندات شرعيه‌نك مضمونی خصم طرفندن انكار اولندقده مجلهٔ احكام عدليه‌نك ١٧٣٨ و ١٨٢١ ماده‌لری منطوقلرنجه حكام شرعيه سندات مذكوره‌نك بلا بينه مضمونيله حكم ايده بيلور فقط لدی التدقيق بر اعلام وياحجت ويا بر قيدده تزوير وتصنيع شائبه‌سی حس اولنديغی تقديرجه حاكم اول اعلام وحجت وقيدك بلا بينه مضمونيله حكم ايتميوب مضمونته بينه طلب ايدر

فی ٤ جماذی الاولی سنه ١٢٩٦

(علاوه)

اشبو تعليمات سنيه لايحه‌سنك نشرندن مقدم تنظيم واعطا اولنمش اولان اعلامات وسنداتك بلا بينه مضمونيله حكم جائز اوليوب مضموننه بينه طلب اولنمق لازمدر

بيك اوچيوز بر سنه‌سی رمضان شريفك يكرمی يدنجی كونی اشبو كتابك طبع وتمثيلی ختام بولمشدر